Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Нове тисячоліття вимагає, аби українці й поляки не залишалися у полоні свого сумного минулого, а, розглядаючи минулі події у новій перспективі, будували краще майбутнє для всіх.
Іван Павло II

31–32 (605–606)
4 серпня
2016 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

НАДВОЄ БАБЦЯ ВОРОЖИЛА...

Уже вдруге арештували колишнього голову фракції «Партії реґіонів» у Верховній Раді Єфремова. Тоді, вперше, прокуратура щось довго, немічно і якось нікчемно намагалась інкримінувати йому – чи-то присвоєння коштів у великих розмірах і зазіхання на чужу власність, чи-то сепаратизм. Але з того нічого не вийшло. А видається, що «папєрєднікі» нинішнього генпрокурора і не хотіли садити його за ґрати. Але для суспільства продемонстрували, що вони «рішуче» борються з колишніми. Це нагадувало анекдот про півня і курку: «Що думає півень, коли біжить за куркою? – Як не дожену, то хоч зігріюся...»

І ось нині – новий захід. На цей раз звинувачення надто серйозне – сепаратизм, доказів якого, як засвідчують інтернет-джерела, багато. Як заявив народний депутат Юрій Береза, Єфремов – один із творців війни в Україні. І чи не вперше в історії України прокурорське подання прийшли до Печерського суду підтримали сотні активістів. Можливо, і ця обставина спонукала суддів винести рішення про запроторення підозрюваного до буцегарні на 60 днів. І слава Богу, бо хоч він і не народний депутат, і клявся, що й не збирався втікати, бо почувався в Україні, як, зрештою, всі реґіонали, дуже комфортно, утік би, як і Онищенко. Та на цей раз хитрий лис таки попався: клітку вчасно прикрили. Чи надовго? Аби не вийшло «багато галасу даремно».

Як засвідчує суспільний досвід сьогодення, уся ця катавасія може бути затіяна задля прикриття ґешефтів влади, погіршення економічної ситуації, підняття тих же комунальних тарифів. Можливо, ви ще пам'ятаєте гучне циркове затримання і надягання наручників на засіданні попереднього Уряду на керівника МНС Бучковського, шмони чи не в усіх обласних структурах МНС. І що? Нещодавно з'явилась інформація, що фігурант цілком виправданий і випущений на волю. До слова, а де поділася «амбарна книга чорної каси Партії реґіонів»? Про неї нині вже ніхто і не згадує, ніби всім загладило. А скільки було галасу, звинувачень, прогнозів щодо долі відомих осіб теперішнього політичного класу, мовляв, вони вже бита карта. Та ба, нічого лихого для них не сталося. Очищення так і не відбулось.

І виходить, що новий політичний клас у нас може з'явитися тільки тоді, коли пересадять попередній. Еволюційним шляхом така зміна в наших умовах не видається можливою. Але і з такими темпами «посадки» – це далека перспектива. Бо ж і з арештом відкритого українофоба Єфремова не відомо, чи справу доведуть до суду і чи винесуть справедлививй вирок. У цій ситуації можемо покластись лише на мудрість наших предків, які казали: «надвоє бабця ворожила...»

Богдан ВІВЧАР

Наступне число «Галицької Просвіти» вийде 18 серпня

ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
П. ПОРОШЕНКУ

ГОЛОВІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
А. ПАРУБІЮ

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРУ УКРАЇНИ
В. ГРОЙСМАНУ

Ми пам'ятаємо віковічні кривди і злочини, які заподіяла Польща впродовж століть українському народові. Ще коли Україна стікала кров'ю, боронячи Європу від татаро-монгольської навали, наші найближчі західні сусіди скористались ослабленням української держави, підступно вдарили нам у спину – і зруйнували нашу державність, поневолили українців. Сотні літ жорстокої окупації, коли польські окупанти системно і планомірно «вогнем і мечем» викорінювали все українське: мову, культуру, віру, права і свободи українців, їхню національну самобутність, катували, палили живцем, розпинали на хрестах за найменшу спробу вирватися з неволі, по живому різали наші землі й ділили їх зі спадкоємцями Золотої орди, – усе це залишило болісний слід в історичній пам'яті нації.

Особливо ятрить душу криваве XX століття, яке почалося військовою аґресією польської держави проти України, що знову призвела до втрати нашої незалежності й до нового поділу українських земель, до нового, ще більш жорстокого, національного, соціального і релігійного гноблення. Рішенням послів країн Антанти у 1923 році Польща повинна була надати українцям автономію, вільний розвиток української мови, культури, Церкви, мати власні університети, а через 25 років провести референдум про подальшу долю західноукраїнських земель. Але жодного з цих пунктів Польща не виконала. В ім'я асиміляційної політики було зневажено думку світової спільноти.

Ми пам'ятаємо варварську пацифікацію (умиротворення) українських сіл у міжвоєнний період, нищення української освіти, руйнацію поляками-християнами християнських храмів на Холмщині (близько 200 церков), насильне захоплення найкращих земель українських селян польськими осадниками – колоністами.

Незагойною раною у нашій пам'яті залишили роки, коли польська шовіністична верхівка вирішила терором і масовими вбивствами взагалі знищити українців на їхній споконвічній землі, звільнити її від корінного населення. Від українського села Павлокома на півдні, де польські військові підрозділи і польські селяни з навколишніх сіл вбили 365 людей, в тому числі жінок і дітей, і до українського села Сагринь на півночі, яке було спалене і понад 850 осіб замордовано, на всьому прикордонні згоріли десятки українських сіл, а їхніх жителів по-звірячому вбили, здебільшого старших людей, жінок і дітей. Страшний мартиролог: ніколи не забудуть українці знищених сіл і тисячі їхніх українських жителів – Пискоровичі, Береcть, Ласків, Шиховичі, Верховина, Малковичі, Гораєць, Березка, Бахів, Завадка Морохівська, Ліски, Терка та багатьох інших. Тільки в Грубешівському повіті повністю зруйновано 52 села і вбито майже чотири тисячі цивільного населення.

МИ ПАМ'ЯТАЄМО!

ТРАГЕДІЯ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ

А потім були депортації українців, операція «Вісла», виселення з рідних земель, концентраційний табір «Явожна»...

Ми пам'ятаємо, як за багато років до волинської трагедії, у 1939 році, вояки Війська польського по-зрадницьки розстріляли на Карпатських перевалах, всупереч власним обіцянкам, близько 600 беззбройних українських хлопців, які верталися з Карпатської України додому. Ніхто з них не воював проти Польщі, пальцем не торкнувся жодного поляка. Але був українцем. І цього було досить, щоби вбивати невинних людей за національною ознакою.

Замість попросити вибачення за багатолітній геноцид українців, польський парламент безпідставно звинувачує, на той час бездержавну націю, у «геноциді поляків на Волині», розпалюючи пригаслу неприязнь між двома братніми народами. У польських ЗМІ розгорнулася масова антиукраїнська істерія, по суті, відкрито другий фронт (після російського) інформаційно-пропаґандистської війни проти України. Війни брудної, брехливої, наклепницької. Всупереч конвенції ООН з прав людини 1950 року без суду, заднім числом визнають якийсь злочин. Ніби забули, що ворожнеча і взаємопоборювання завжди мали трагічні наслідки для обох народів. Через розбрат ми століттями були в московській неволі.

Нині знову у цей надзвичайно тяжкий для України час: війни на сході, де українці гинуть «за нашу і вашу свободу» – черговий підлий удар у спину. Історія, на жаль, нічого не навчила поляків.

Для дискредитації українців польський парламент вибрав лише один епізод із масштабного трагічного протистояння по всій лінії кордону між Україною і Польщею. І один реґіон – Волинь. При цьому цілковито знехтували фактами і на підставі неправдивих даних назвали конфлікт на Волині у 1943 році, спровокований польським еміґраційним урядом, геноцидом поляків. Насправді навіть у цьому трагічному взаємному протистоянні етнічні чистки було вчинено саме супроти українців. Ось цифри: із понад двадцяти тисяч усіх загиблих під час волинських подій українців було значно більше. А якщо взяти ширше, – Закерзоння, Лемківщина, Галичина, Підляшшя, Холмщина, де поляки в односторонньому порядку безжально знищували села і масово вбивали у містах беззахисне мирне населення, передовсім жінок, старших людей і дітей, то картина стане ще жахливішою.

Та найголовніше у цьому взаємопоборюванні те, **що жодного польсько-українського конфлікту, жодної жертви не було на корінних польських землях. Усі терористичні акти, масові вбивства чинилися на історичних українських територіях і гинули там від окупантів здебільшого мирні українці.**

Ми вже зверталися до справжніх польських патріотів не піддаватись на підбурювання путінської пропаґанди. Застерігали: якщо не хочемо знову бути у російському ярмі, то мусимо жити в мирі та злагоді, шукати порозуміння, а не розбрату. В ім'я майбутніх поколінь українців і поляків, задля відсічі аґресії спільного ворога – московського імперіалізму, ми готові простити полякам усі знущання над українцями.

Та наш заклик не був почутий. Засліплені шовінізмом і підбурювані російською аґентурою, польські парламентарі знову продемонстрували зневагу й ворожість щодо українців. Тож щоби охолодити їхній фальшивий імперський запал, пропонуємо депутатам Верховної Ради України з участю провідних дослідників цієї теми зібрати і науково узагальнити усі достовірні кривди і злочини, вчинені польськими шовіністами супроти українців, і цілком об'єктивно визнати їх геноцидом українців. Видати таке дослідження англійською і польською мовами.

Це дійсно буде торжеством історичної справедливості й покладе край псевдонауковим антиукраїнським вигадкам окремих польських дослідників і політиків, та стане початком реального взаємопрощення і добросусідства, до якого закликав великий поляк – папа римський Іван Павло II: «Нове тисячоліття вимагає, аби українці й поляки не залишалися у полоні свого сумного минулого, а, розглядаючи минулі події у новій перспективі, будували краще майбутнє для всіх».

25 липня 2016 р.
м. Львів

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Суспільно-культурне товариство «Надсяння»,
Суспільно-культурне товариство «Любачівщина»,
Суспільно-культурне товариство «Холмщина»,
Суспільно-культурне товариство «Лемківщина»,
Конґрес української інтеліґенції,
Союз українок,
Товариство політв'язнів і репресованих,
Спілка офіцерів України,
Спілка політв'язнів України,
Всеукраїнська Ліґа українських жінок,
Всеукраїнське братство ОУН–УПА,
Українська світова спілка професійних учителів України,
Всеукраїнське об'єднання ветеранів,
ЛКО Асоціації українських правників,
Українська народна рада,
ГО «Святий Юр»,
Івано-Франківське ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка,
Товариство «Рідна школа»,
Національна спілка архітекторів України,
ГО «Волонтерський курінь»,
ЛОО Українського товариства охорони пам'яток історії та культури,
Львівське відділення МОК України,
Асоціація видавців та книгорозповсюджувачів

ТАК ДУМАЮ

ЗОСЕРЕДИТИСЬ НА ГОЛОВНОМУ

«Ми дуже часто, як правило, вирішуємо дрібні питання і не вирішуємо глобального. Влада потрошки погоджується та фіксує ті чи інші проблеми, показує вирішення, але навіть вирішує, але першопричини не усуваються. 12 липня в Клубі Кабінету міністрів я не зміг озвучити своїх пропозицій, тому пропоную їх у відкритому листі:

Я, Анатолій Ковальов, фермер із Черкащини, член координаційної ради Асамблеї громадських організацій малого та середнього бізнесу України, депутат районної ради, хочу висловитися із системних проблем бізнесу та свого бачення їхнього вирішення.

І. ТОВАРНЕ ВИРОБНИЦТВО

Необхідною умовою успішного розвитку бізнесу є створення умов для прискореного товарного виробництва нашими підприємцями. Гірко спостерігати за тим, що від кепки до шнурків у нас усе китайське, турецьке, польське...

Поряд із уже досягнутими в державі напрацюваннями, можна стверджувати, що прискорене товарне виробництво є також достатньою умовою для розвитку підприємництва та економіки країни загалом.

Апріорі можна стверджувати, що існує межа податків і зборів, перейшовши яку товарне виробництво стає нерентабельним, воно зникає і тягне за собою всі основні соціальні неґативи, спад економіки та підприємництва. В кожній країні ця межа своя, залежно від різних факторів, в основному від розвитку суспільних фондів споживання, вартості сировини, затрат на енергоносії, встановлених традицій в оплаті праці, норм діючого законодавства та ін. Кожна країна захищає своє виробництво. Для прикладу – Грузія в 2012 р. законом «Акт економічної свободи» обмежила обсяг податків і заборонила цю межу перевищувати.

Є ПРОПОЗИЦІЯ:

1. Для України теоретично визначити межу податків і зборів, які дозволятимуть успішно розширювати товарне виробництво.

2. Законодавчо заборонити переходити межу податків і зборів, чим забезпечити прискорене товарне виробництво, як наслідок – розвиток економіки, наповнення бюджету, збільшення грошового обігу, поліпшення добробуту людей, зменшення безробіття і ін.

Слід врахувати при цьому, що в нас, крім основних податків, є велика частка прихованих зборів, які підприємництво сплачує і які не ідуть в державу, а розходяться по корупційних схемах. Один із прихованих зборів – це зростаючі послуги приватних фірм із виготовлення електронних ключів, програмних продуктів, різноманітних державних бланків, паспортів, сертифікатів, дозволів, оцінок та обмірів, які зобов'язана робити лише держава і, як правило, безкоштовно. Кількість подібних документів перевищила в сотні разів обсяг, який був двадцять років тому і в тисячу разів їхню сумарну вартість у співставних цінах. Крім цього, невиправдана кількість таких документів шкодить як підприємництву, так і жителям країни. Необхідно законодавчо заборонити державницькими документами займатися приватним особам.

ІІ. ЗБЕРЕЖЕННЯ СЕЛА

Для збереження села, створення органічних продуктів харчування, з метою працевлаштування сільського населення, розвитку переробних галузей та кооперативів на селі пропоную перейняти досвід поляків, французів та інших і запровадити:

1. В одні руки на пільгових умовах в Україні землекористувачу давати (власність, користування, різна оренда) не більше як 300 га землі сільськогосподарського призначення.

2. Такий землекористувач повинен жити в населеному пункті, де знаходиться земля.

3. Такий землекористувач повинен сам організовувати товарне сільськогосподарське виробництво.

За таких умов землекористувач сплачує лише сільськогосподарський податок на пільгових умовах, як правило, ставку за кадастровий гектар.

Якщо не виконується хоча б одна із вище перелічених умов, землекористувач додатково сплачує ПДВ із реалізації продукції та податок на прибуток.

ІІІ. ЗМІНА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

На слуху чергова податкова реформа. Дуже часті та необдумані реформування шкодять країні. Податкову систему слід докорінно змінити, а Податковий кодекс скоротити від 700 сторінок (можливо, їх зараз із різноманітними змінами ще більше) до 30–50 сторінок. Він повинен бути коротким, простим, зрозумілим, забезпечувати бюджетні надходження і бути придатним для автоматичного адміністрування. Його обговорити в суспільстві, ухвалити й не міняти роками. Заборонити щомісяця змінювати форми звітностей, як це робиться зараз. Виробник товарів не повинен платити податку, адже він створює цінності, а за це його і карають. Платить податки той, хто для себе замовляє суспільні послуги. Розмір податків виходитиме з обсягу та корисності цих послуг. Оподаткування здійснюватиметься з отримання (купівлі) цих послуг чи товарів. Адміністрування здійснюватиметься автоматично. Звітність при цьому буде зайва. Контролюючі функції здійснюватимуть громади. Буде сталий, автоматичний і незалежний від окремих осіб розподіл бюджетних надходжень до всіх бюджетних структур безпосередньо.

Прошу включити мене в комісію з реформування податкової системи».

Анатолій КОВАЛЬОВ
Тел.: 096-38-91-937,
aaa77748@mail.ru

ВШАНУВАННЯ

НА ЗАЛІЗНИЧНІЙ СТАНЦІЇ

На залізничній станції «Київ-Волинський» (Київ, вул. Новопольова, 10Б; неподалік аеропорту «Жуляни») відбулося вшанування козаків і старшин 1-го Українського полку імені Богдана Хмельницького, які полягли тут 26 липня 1917 року. Головне ж у тому, що богданівці, а це була найпатріотичніша і свідомо українська військова структура, скеровувалася у Петроград на допомогу Тимчасовому уряду. І москалі її знищили.

Виступили Роман Коваль, народний депутат України Юрій Левченко, лідер фракції у Київській міській раді Юрко Сиротюк, голова ОУН Богдан Червак, вояк «Карпатської Січі», захисник Донецького аеропорту Микола Тихонов, курсант факультету ВМС України Одеської морської академії Олекса Мацієвський, бард Василь Лютий, кобзар Тарас Силенко та лідер гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк.

Організаторами акції стали Історичний клуб «Холодний Яр», ВО «Свобода», НВР «Правий сектор».

Прес-служба Історичного клубу «Холодний Яр»

А ВИ КАЖЕТЕ...

КРАДУТЬ НЕ ЛИШЕ В КИЄВІ

Прикарпатські посадовці вкрали 5 млн. грн., виділених на будівництво фортифікацій у зоні АТО.

Про це повідомили у Департаменті захисту економіки Національної поліції України. Окрім одного з керівників облдержадміністрації та директора департаменту до схеми були залучені комерційні структури.

Так, у 2015 році укладались договори на загальну суму понад 39 мільйонів гривень. Отримавши бюджетні кошти, підприємство одразу закупило матеріали для будівництва захисних споруд за завищеними цінами, а ще на 17 мільйонів гривень уклали угоди з комерційною структурою, яка начебто проводила роботи з будівництва фортифікаційних споруд у зоні АТО.

До речі, ця структура була створена перед підписанням договорів.

Бюджетні кошти через фіктивні фірми переводились у готівку, яка розподілялась між усіма учасниками схеми.

Під час обшуків вилучено зброю, набої до неї, гранати, а також печатки різних суб'єктів господарювання, паспорти фізичних осіб.

АГІЙ!

ЩО ВРЯТУЄ СВІТ?*

Чорні хмари насуваються на світ: Гітлер-2 має дістати собі партнера-американця, який підтримує знущання з наявної у світі системи міжнародного права, основаній на незастосуванні сили у стосунках між народами. Ужив сили кремлівський Гітлер-2, й на поміч йому спішить кандидат у президенти США від республіканців Д. Трамп.

Мають відбутися в Америці вибори, де проти Трампа кандидує демократка Гіларі Клинтон, яка проти сили у стосунках між народами, проти війн оголошених і неоголошених – гібридних.

Два кандидати – два світи: світ убивств і беззаконня та світ любови й братерства, уособлений жіноцтвом.

Трампа висунули республіканці, але не всі республіканці стоять за поміч Гітлеру та за хаос і беззаконня у стосунках між народами.

Очевидно, що ці опозиційні до Трампа республіканці не голосуватимуть за нього і не підуть на вибори. Не будуть голосувати за Трампа й українці, литовці, латиші, естонці, фіни, та зрештою й американські поляки, які куди мудріші від своїх материкових земляків.

Иншими словами, передбачається пасивна опозиція у масі виборців-республіканців до майбутнього партнера Гітлера.

Чи врятує така пасивна опозиція світ?

Може, врятує, а може, й ні.

Мабуть, для того, щоб врятувала, треба пасивну опозицію зробити активною.

Це мають зробити сенатор Джон Маккейн, або губернатор штату Огайо, або колишні президенти, або кандидати на президентів від республіканців.

Якщо вони не зроблять, то це мають зробити українці.

Має постати в Америці рух під гаслом: «РЕСПУБЛІКАНЦІ ЗА ГІЛАРІ КЛИНТОН!»

Цей рух має врятувати світ: Америку, Европу, Азію, Африку й Австралію від хаосу, беззаконня і свободи вбивств новітніх Гітлерів та Сталінів.

«Проти Гітлера і проти Сталіна!».

Не забуваймо цього гасла!

Саме це гасло і врятує світ!

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

**Зберігаємо правопис автора.*

АРМІЯ І НАРОД

ЩОБ НЕ ПЕРЕРВАВСЯ ЗВ'ЯЗОК...

У КИЄВІ ВІДЗНАЧИЛИ 25-ту річницю СТВОРЕННЯ СПІЛКИ ОФІЦЕРІВ УКРАЇНИ

У Центральному будинку офіцерів ЗСУ зібралися представники офіцерства всіх теренів держави, ті, що стояли біля витоків нашої Незалежності й створення української армії, хто першим став на захист нашої волі в буремні 90-ті роки минулого століття.

Урочистість розпочалася спільною молитвою з участю священиків УПЦ КП та УГКЦ. Під склепіння злинула мелодія «Ще не вмерла...». Хвилиною мовчання учасники зібрання вшанували полеглих в АТО і тих, хто відійшов у вічність. Опісля розпочалася науково-практична конференція «Роль СОУ у відродженні Незалежності України та її Збройних сил».

Із доповіддю виступив перший голова Спілки генерал-лейтенант Вілен Мартиросян. Про різні аспекти створення ЗСУ, Національної гвардії, ВМФ, законодавче забезпечення оборони, безпеки України, комплектації армії, співпраці з НАТО, діяльності Спілки в областях, сутність російсько-української війни, соціальний захист військовослужбовців та їхніх родин говорили генерал-лейтенанти Олександр Скіпальський, Григорій Омельченко, полковники Віталій Лазоркін, В'ячеслав Білоус, капітан 1-го рангу Євген Лупаков, полковник Петро Костюк, громадські діячі Дмитро Павличко, Левко Лук'яненко, віце-адмірал Борис Кожин, фахівець права Віктор Шишкін та інші.

Відомий артист Анатолій Паламаренко прочитав уривок із «Тараса Бульби» М. Гоголя.

Свій звіт про діяльність Івано-Франківської обласної організації представила і делеґація офіцерства нашого краю, яку очолив полковник Іван Лазор.

У висновках та рекомендаціях конференції зазначено, що створена 28 липня 1991 р. Спілка офіцерів України визначила метою консолідацію зусиль офіцерів навколо української державотворчої ідеї та сприяння створенню професійних Збройних сил України парламентсько-правовим шляхом. Критичний аналіз 25-річної діяльності Спілки засвідчує значний її внесок у законодавче забезпечення, планування і реалізацію організаційних та адміністративних заходів, формування структури Збройних сил України, органів військового управління та військово-технічного забезпечення, підготовку військ і військово-патріотичне виховання захисників України.

Водночас статутні завдання СОУ як першої Всеукраїнської військово-патріотичної громадської організації військовослужбовців досягалися у складних внутрішньо- і зовнішньополітичних обставинах при недопустимому іґноруванні Спілки офіцерів з боку органів державної влади і військового керівництва. Спілку офіцерів України за поданням СБУ вище керівництво держави віднесло до радикальних організацій. Незважаючи на це, голос спілчан звучав в унісон з іншими патріотичними силами всупереч діяльності влади.

Московська аґресія засвідчила, що іґнорування рекомендацій СОУ призвели до суттєвих прорахунків військово-політичного керівництва країни в оцінці ситуації, визначенні шляхів розвитку країни та формуванні ефективних заходів її захисту, відсутність необхідних правових механізмів участі Збройних сил у гібридних війнах і боротьбі з тероризмом.

СОУ застерігала від кадрового безладу в призначенні військових керівників за політичними принципами та за умови особистої відданості, депрофесіоналізації військових кадрів. Крім іншого, така ганебна кадрова політика призвела до відсутності правонаступництва військового керівництва, відповідальності за ухвалені не виконані рішення, довгострокового планування, дотримання планів і поступальності розвитку.

Учасники науково-практичної конференції вважають за потрібне:

В законі України «Про державну службу» передбачити перебування на посадах державних службовців 1–7 ранґів осіб, які проходили військову службу.

Конференція рекомендує Президенту, ВРУ, Кабінету міністрів внести зміни до нормативно-правових актів: повернути назву «загальний» у закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» (у редакції 1991 року). Перейти на екстериторіальний принцип комплектування військових формувань.

Розробити державну програму військово-промислового комплексу з метою оновлення і вдосконалення озброєння військової техніки на період до 2040 року.

Провести департизацію ЗСУ та інших військових формувань. Ідеологія у військових формуваннях повинна бути лише національно-патріотична, у її основі – Конституція і закони України.

Ввести у військових формуваннях українську нумерацію і найменування військових частин (замість радянської).

Зважаючи на гібридну війну проти України, заборонити розміщення культових споруд і перебування священнослужителів Московського патріархату на території українських військових частин, запровадити в армії інститут капеланства.

Учасники НПК вважають за необхідне приведення у відповідність вимогам сьогодення статутних завдань Спілки, зміцнення первинних організацій, підготовку та удосконалення знань і вмінь їхніх керівників та повернути СОУ у військові частини і гарнізони. Зв'язок армійських поколінь має бути продовжений.

Ігор ГУК, *полковник, делеґат конференції СОУ, голова Івано-Франківської МО СОУ*

ДОСЛІДЖЕННЯ

КОНСТРУКТИВНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА

«Мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів» – наголошував у часи радикальних суспільних перемін 1905 року Іван Франко в «Одвертому листі до галицької української молодежі». Тут же він закликає стати до «великої праці – здвиження нашої національної будови в усій її цілості» – тобто витворити тривкий становий хребет української нації з майбутнім простуванням до постання незалежної соборної держави на всіх її етнічних територіях. Погодьмось, що висловлювати такі відверті державницькі сентенції в тодішній затхлій атмосфері суспільно-політичного безпросвіття під'яремної Галичини було досить поступовою дією у формуванні нової східноєвропейської нації. Так, можливо, що ці думки, з огляду на ще не всуціль виогранені засади українського націоналізму як цілісної ідеології мали ще не досить цілісну понятійно-значеннєву структуру, однак Каменяр, дослухаючись до постулатів політолога з питань європейської етнічності та націоналізму Джона Гатчінсона, який зосібна відзначав, що «не політики чи законодавці, а передусім історики й митці, які утворюють ті культурні та академічні спільноти, якраз і покликані відкрити цю творчу силу в усіх її вимірах та надихнути нею всіх членів нації» – чітко усвідомлював провідну роль творчої інтеліґенції у витворенні єдиного національного організму українців.

Тому, вочевидь, можемо стверджувати, що Франкові ідеї стали основоположними у формуванні у першій половині XX століття засадничих ідей українського націоналізму, сформульованих згодом ідеологами М. Міхновським, Ю. Липою, Д. Донцовим.

Палка Франкова поезія таїть у собі потужні націєтворчі начала, представляючи широкоамплітудну площину мрій і сподівань українців. Велич і гордість української нації витворюється почерез шереги суспільно-політичних страждань і перед складними викликами тогочасся долає важкі цивілізаційні митарські наймитування і соціальну несправедливість:

«Той наймит – наш народ,
що поту ллє потоки,
Над нивою чужою.
Все серцем молодий,
думками все високий,
Хоч топтаний судьбою», як і в інтродуктивному закличному пролозі «Мойсея» теж уприявнюється фатумна приреченість цивілізаційного марґінесса співвітчизників:

«Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжу,
Людським презирством,
ніби струпом, вкритий!
Твоїм будущим душу я тривожу,
Від сорому… заснути я не можу».

Тому в обставинах такого невтішного безпросвіття тільки поклик героїчного минулого мав здатність подолати меркантильно-матеріалістичні вихиби тодішнього незавидного побуття українців революційними перемінами:

«Вічний революціонер –
Дух, що тіло рве до бою,

Він живе, він ще не вмер» – неабияк суголосить інтродуктивному мотто Декалогу українського націоналіста – «Я – дух одвічної стихії, що зберіг тебе від татарської потопи й поставив на грані двох світів творити нове життя». Крицевість духовної міці нації визначається часовою тривкістю і гартом пропонованих ідей, перевірених у багатостолітньому протистоянні за утвердження вистражданих у борні прагнень. Франків незборимий дух –

«Він не вмер,
він ще живе!
Хоч від тисяч літ
родився,
Та аж вчора
розповився
І о власній силі йде» – камертонує четвертій заповіді націоналіста – «Будь гордий з того, що ти є спадкоємцем боротьби за славу Володимирового Тризуба».

Поетовому «Вічному революціонерові» недарма пророкувалася доля визнання як українського національного гімну, оскільки ключові ідейні сентенції – «Не ридать, а добувати, // Хоч синам, як не собі, // Кращу долю в боротьбі» асонують постулатам націоналістичного маршу-гімну – «Бо плач не дав свободи ще нікому // А хто борець, той здобуває світ».

Як і згадуваний вище Каменярів «Революціонер», так і його «Каменярі» в часи радянського ідеологічного оприничництва були чи не найкультивованішими творами, однак їхнє ідейно-тематичне потрактування зводилось на манівці якогось незрозумілого аморфного панінтернаціоналізму без конкретного національного означення, що неабияк деформувало справжню сутнісну картину твору, хоч поетичне творіння молодого Івана Франка має глибоке українське коріння з буйною кроною національних борінь і непростих викликів тодішньої доби.

Тому не випадково, що ідеологічна могуть закличчя «Не хочемо ні слави, ні заплати // Заплатою нам розкіш боротьби» // Солодше нам у бою умирати, // Як жити в путах, мов німі раби» оунівського маршу ніби викресані з огнива Франкових «Каменярів» –

«І кожний з нас те знав,
що слави нам не буде,
Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд,
Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,
Як ми проб'єм її та вирівняєм всюди,
Як наші кості тут під нею зогниють»,
як і наступний гранітний відлам націоналістичного славня – «І ось ідемо в бою життєвому // Тверді, міцні, незламні, мов граніт – теж ніби писаний Каменяревою десницею:

«Отак ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті,
І щастя всіх прийде
по наших аж кістках».

Два наступні твори Івана Франка «Не пора» і «Великі роковини» є переконливим свідченням його твердонаціоналістичних орієнтирів, тому і були вилучені із проскрибованого режимом п'ятдесятитом'я, оскільки їхнє тематичне смислове означення усуціль відсівало полову штучнонадуманого соціал-інтернаціонального огуддя на ниві Каменяревого слова.

В першому з них Іван Франко постає відвертим виразником націоналістичного світогляду з потужною державотворчою проукраїнською домінантою, де він піддає остракізму московсько-польський чи ще будь-який інший шовінізм у відношенні до своєї нації і, вочевидь, його заклик «Не пора, не пора, не пора // Москалеві, ляхові служить…» ніби виогранився в чітку сентенцію Декалогу українського націоналіста – «Не дозволиш нікому плямити слави, ні честі твоєї нації».

Присвята Іванові Котляревському «Великі роковини» – це згусток потужної націєцентричної енергії Каменяра, тут чи не кожна строфа поеми перегукується із засадничими націоналістичними Декалогом і гімном. Як перший пункт заповіді українського націоналіста – «Здобудеш українську державу, або згинеш у боротьбі за неї» переплітається із закликом Франкового героя гетьмана Богдана Хмельницького – «Згинем, браття, або вгору // Піднесем свободи стяг…», «Або ляжем головами, або виб'єм ворогів», так і приостання позиція організаційного матрикулу – «Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і простору Української Держави» синхронізує «великороковинське»:

«Лиш борися, не мирися
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь». А фінальна кода Каменяревої присвяти зачинателю нової української мови і літератури з адораційною присвятою Україні словами теперішнього нашого національного гімну – «Довго нас наруга жерла // Досі нас наруга жре // Та ми крикнім: Ще не вмерла, // Ще не вмерла і не вмре» детермінує смислову аналогію оунівського гімну:

«Доволі нам руїни і незгоди,
Не сміє брат на брата йти у бій,
Під синьо-жовтим прапором свободи
З'єднаєм весь великий нарід свій».

Дещиця Франкових творів ніби уприявнює наше сьогодення і, попри більш як столітню давність, належно актуалізує минувшину. Так, тридцять третій вірш циклу «Тюремні сонети» звернений до соціального укладу імперської Росії, антицивілізаційні вихиби якої було добряче помітно навіть із тодішнього підавстрійського закордоння:

«Росіє, краю туги та терпіння,
Чи ж не такий ти час проходиш нині?
В тривоги й самолюбія пустині
Позабивались старші покоління», та ще й неабияк актуальні в теперішніх реаліях трагічних протистоянь на сході нашої держави:

«Тремтить вся сила краю, як заклята,
А тим часом на лютий бій за волю
Летять малії діти-голуб'ята,
Кістьми лягають у сніжному полі».

Ліро-епічним реквіємом долучаються до попередніх розмислів Франкові передноворічні спогадування полеглих борців за волю, тим самим апелюючи до наших сучасників з вимогою належного пошанування сьогочасних героїв-захисників України:

«Злічім, брати, і тих борців за волю,
що сей рік в бою правім полягли,
вшануймо пам'ять їх святов сльозою
і на политій кров'ю їх земли
за їх слідом, за провіднов звіздою
ідім туди, куди вони ішли…».

Тодішнє колоніальне становище Галичини в складі Австро-Угорської імперії було сповнене жорстких викликів суворих суспільних реалій. У вірші «Галичино, думай о собі сама!» Іван Франко зображає не тільки змарґінізоване закрайсвіття нашої західноукраїнської землі на тлі європейського цивілізаційного простору, але багато чим нагадує насущні формально-приязні, замішані на удаваностурбованій заквасці прагматичні стосунки зі змеркантилізованим західним світом перед лицем загрозливих східноімперських вітровіїв:

«Розбурхались води, розлилися ріки
І ниви, і села руйнують навіки, –
У краї й куточку сухого нема –
Вже голод шириться
й зараза тифозна, –
А з Відня газета зве офіціозна:
Галичино, думай о собі сама!», тоді як найменші загрози внутрішньоєвропейській безпеці витворюють повсюдносвітній «гевевт» як у сучасні Франкові часи, так і в теперішній Європі:

«Колись, як мадярський люд
в повені гинув,
Ми слали рятунок синам Шегедину, –
Від них тепер помочі ждати дарма!
Як Мурчія гибла, – ми й там були звані, –
Днесь з Угор рятунку не жди ні з Іспанії, –
Галичино, думай о собі сама!», що нагадує поетично-інвективний аналог Олександра Олеся про «мовчазну Європу»:

«Коли Україна за право життя
З катами боролась, жила і вмирала,
І ждала, хотіла лише співчуття,
Європа мовчала…»

Сконструйований за контрастним принципом Франків Пролог із поеми «Мойсей», попри припочаткові мінорнонастроєві нути національного безвихіддя, – пролонгується високорегістровим ідейним пророкуванням реалізації державотворчих сподівань українців:

«Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ,
впережишся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі», подібно ж і як в заключних акордах нашого національного гімну – «За Карпати відіб'ється, згомонить степами, // України слава стане поміж народами» чи ж «Соборна українская держава // Вільна, міцна від Тиси по Кавказ» відповідно націоналіс-

Іван Франко – великий національний письменник, наставник і натхненник українців, ревний утверджувач національної ідеї, він звертає увагу на наші сучасні суспільні проблеми, радить, вчить любити свою Україну та повсякчас бути на сторожі захисту Волі свого українського народу.

Микола СУЛЯТИЦЬКИЙ, *кандидат наук, голова Івано-Франківської обласної ОУН*

ВИЗНАННЯ

ТРИМАВ УКРАЇНСЬКЕ НЕБО

Нинішній рік багатий на круглі дати в житті видатних українців, зокрема Івана Франка.

Упродовж 60 років важкого, сповненого великих труднощів і поневірянь життя, а насправді за 40 років творчої діяльності, що проходила у вкрай несприятливих суспільних, матеріальних, побутових і родинних умовах ця людина виконала колосальний обсяг інтелектуальних робіт. Іван Франко збагатив українську культуру й літературу глибокодумними високохудожніми творами. Він однаково успішно і високопродуктивно працював у багатьох літературних жанрах, а також у публіцистиці. Франко – автор фундаментальних наукових праць з різних галузей українознавства, зокрема шевченкознавства і фольклористики.

Уся творча спадщина Франка ніколи не була видана. Вона ще й досі не досліджена науковцями. За висновками літературознавців, її обсяг перевищує сотню томів. Десятки науковців – працівників спеціалізованих академічних закладів тривалий час працюють, досліджуючи багатогранний творчий доробок великого українця, написаний українською, польською, німецькою та деякими іншими мовами.

Іван Франко став тим, яким його знає Україна і світ, завдяки патріотизму, палкій синівській любові до рідного народу. А також – величезній природній обдарованості, працьовитості й цілеспрямованості. Він мав абсолютну пам'ять. Ще в юнацькі роки міг прослухати німецькою мовою двогодинну лекцію з усесвітньої історії, а потім слово у слово повторити все почуте.

Можна сміливо стверджувати: наприкінці XIX – на початку XX століть в Україні не було людей, рівних Франкові за обсягом і глибиною знань, силою творчого таланту, аналітичних здібностей і продуктивності. Він був справжнім енциклопедистом і міг би стати окрасою будь-якої з найпередовіших європейських культур.

Але, незважаючи на спокуси зажити заможно і щасливо в одній із багатих західноєвропейських країн, працюючи на її духовному полі, він залишився назавжди вірним Україні та рідному народові. Все свідоме життя служив йому, працюючи на ниві української культури й літератури. Усіма можливими способами все життя невтомно боровся за духовне, національне і соціальне визволення українського народу.

Крім літературної діяльності, Франко багато працював у галузі публіцистики. Він був також знаним політичним діячем, багато зробив для того, аби твори українських письменників, які через бузувірську заборону Московщиною нашої прекрасної мови неможливо було надрукувати в Наддніпрянській Україні, змогли побачили світ у Галичині. Звідти вони нелеґально потрапляли у Велику Україну.

І. Франко як літератор, публіцист і громадський діяч дбав про поширення в підавстрійській частині України української національної і державницької свідомості, зробив надзвичайно багато для того, щоб тамтешні русини, бойки, лемки, буковинці, гуцули й закарпатці відчували себе невід'ємною частиною великого, єдиного українського народу. Завдяки невтомній просвітницькій діяльності Франка, його учнів і послідовників у Західній Україні відбувся бурхливий процес національного відродження. Туди на деякий час перемістився центр українського самостійницького руху. Без усього зробленого для України Франком неможливою була б національно-визвольна боротьба галичан, поява січових стрільців, згодом ОУН та УПА.

Іван Франко належить до десяти найгеніальніших постатей вітчизняної історії. Він був тим нашим Атлантом, який багато років тримав на собі українське небо. Вічна слава і пам'ять Іванові Франку!

Анатолій КОВАЛЬЧУК,
голова Бориспільського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка

КРУГЛИЙ СТІЛ

ВИХОВАННЯ БІБЛІЄЮ

У НД «ПРОСВІТА» ВІДБУВСЯ КРУГЛИЙ СТІЛ НА ТЕМУ «ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ МОЛОДІ»

Відкриваючи його, відповідальний секретар ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Михайло Січка наголосив, що спонукало до його проведення те, що останнім часом з'явилися повідомлення про електронні петиції з вимогою вилучити викладання предмету «Християнська етика» в школах України. Але більшість авторів таких петицій взагалі не знають про реальний стан справ з ідеологічною і психологічною ситуацією в Україні або знають і намагаються зсередини погіршити її. А тим часом іде гібридна війна, з'явилися мільйони переселенців з дітьми, що втратили свої домівки, і тисячі АТОвців, які потребують фізичної реабілітації та психологічної допомоги, після пережитих жахіть збільшилась кількість суїцидів.

Врятувати людей можна через об'єднані зусилля держави (через викладання в школах певних предметів як «Християнська етика» чи основ релігієзнавства) та чернечих згромаджень, які разом зі священиками і психологами допомагають з реабілітацією тих, хто опинився на межі суїциду. На жаль, держава не виконує ролі організатора таких процесів.

Ба більше, з'явилися деструктивні сили, які намагаються вилучити викладання предмету «Християнська етика» зі шкіл.

Круглий стіл і спробував відповісти на проблему, що виникла, й дати відповідь на запитання: залишати викладання в школах предмету «Основи християнської етики», замінити його ширшим предметом світоглядного характеру, як, «Основи релігієзнавства», чи вилучити взагалі, залишивши наших дітей з новітніми формами нової ідеологічної гібридної війни. Йшлося про те, що серед 1,5 тис. вчителів області з цього предмету не всі є фахівцями. Учасники круглого столу вимагають, щоб цей предмет викладався на рівні з іншими.

У роботі круглого столу взяли участь Олег Огірко – доктор педагогічних наук, професор Львівського університету, Олег Єгрешій – кандидат історичних наук із Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Інституту історії Церкви Івано-Франківського богословського університету імені Івана Золотоустого, Любов Ґеник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри релігієзнавства, теології і культурології з цього ж університету, Світлана Сміх – кандидат педагогічних наук, методист Інституту післядипломної освіти, Оксана Юрчишин – кандидат філософських наук, вчителі-практики християнської етики ЗОШ № 22, 23 з Івано-Франківська, з Коломиї – Марія Гнатюк, директор Делятинської парафіяльної школи, вчитель історії і християнської етики Петро Голіней, звідти ж – завуч Леся Струк, священики Вітольд Левицький, Михайло Мельник, голова громадсько-християнського руху «Клич» Богдан Гоблер, відповідальний секретар обласної «Просвіти» Михайло Січка, голова ОО «Жіноча громада» Михайлина Боднар.

Учасники круглого столу ухвалили:

залишити викладання в школах предмету «Основи християнської етики», зробити його обов'язковим шкільним предметом, збільшити кількість годин (заяви батьків);

проводити атестацію вчителів ОХЕ;

курси, семінари з обміну досвідом, щодо поширення методичного досвіду й ознайомлення з основами нових досліджень в ділянці релігієзнавства;

проводити обмін досвідом між вчителями, популяризувати творчість християнських письменників і митців, народно-християнські традиції;

навчати дітей любові й милосердя до ближніх, особливу увагу зосереджувати на утвердженні загальнолюдських цінностей;

священнослужителям активніше захищати християнські цінності, проводити роботу з батьками;

вести окрему роботу з вчителями;

впливати на органи влади щодо збереження уроків християнської етики;

священикам, громадським організаціям звернутися до всіх людей доброї волі зі збору підписів для збереження предмету ОХЕ;

поглибити співпрацю зі ЗМІ щодо пропаґанди основних ідей християнства;

створити відеоуроки християнської етики (вчителям і методистам ОХЕ) та поширити їх всіма доступними способами (в т. ч. через електронні ресурси та ЗМІ);

відповідним державним структурам, які відповідають за роботу телерадіомовлення посилити контроль за недопущенням в ефір передач, що розпалюють міжконфесійну ворожнечу;

елементи ОХЕ впровадити в дошкільні заклади.

Михайлина БОДНАР

ФЕСТИВАЛІ

У КОЛОМИЙЦІ – НАЦІОНАЛЬНИЙ ДУХ

У селі Королівка на Коломийщині відбувся традиційний чотирнадцятий фольклорно-етнографічний фестиваль «Коломийка-2016».

У фестивалі взяли участь багато сіл, навіть були гості з-за кордону – з Польщі, Молдови, а також Одеської та Закарпатської областей. Їх зустрічали на воротах, чіпляли рушнички, пригощали медом. Приїхали з Чернівців Оксана Савчук та Іван Кавацюк – дует «Писанка», усміхався сміхованець – заслужений артист Микола Савчук, вітався з людьми народний депутат Юрій Тимошенко, співали коломийки дитячі колективи. Словом, три дні тривала покутсько-гуцульська забава. Останній день був вирішальний.

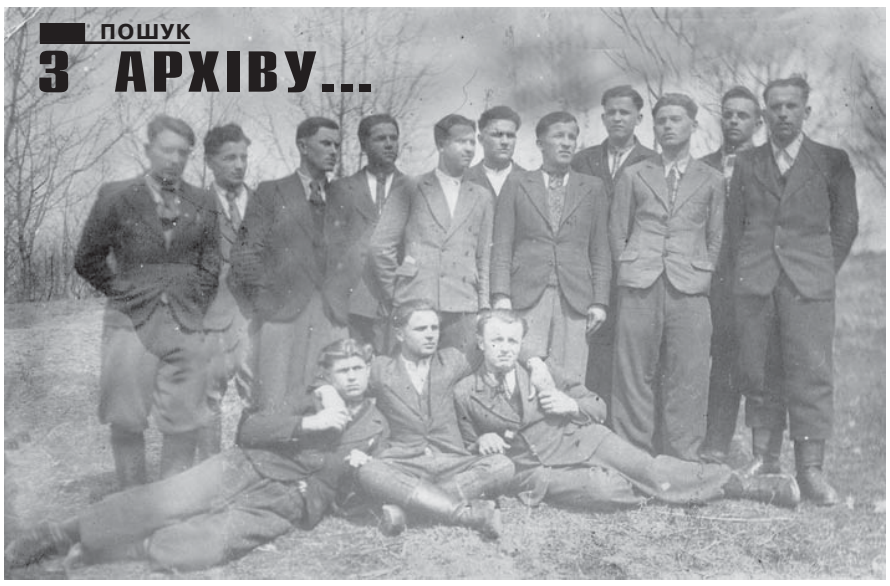
На сільському стадіоні коломийкували 2507 учасників. І вони заслужили на винятковість. Тому представниця Книги рекордів України Ганна Крисюк вручила ініціатору – начальниці відділу культури райдержадміністрації Людмилі Федор диплом про встановлення рекорду у виконанні коломийок. Голова райдержадміністрації Любомир Глушков та голова райради Роман Дячук вручили дуету «Писанка» пам'ятний диплом, а Оксану Савчук нагороджено медаллю «За заслуги перед Коломийщиною».

– Фестиваль об'єднав українців, справжніх патріотів, активних просвітян, – висловив своє враження голова Коломийської «Просвіти» Василь Глаголюк. – Народне мистецтво, зокрема жанр коломийки, будить національний дух.

Василь ГЛІД

ПОШУК

З АРХІВУ...

Розбираючи архів редакції, ми знайшли цей лист:

Доброго дня,
шановна редакціє!

Звертаюся до вас із таким проханням. Якось я натрапив на статтю про віднайдений фотоархів вояків УПА і згадав, що в нашому селі Чорнолізці Тисменицького району у 1944 року навесні стояла велика група повстанців УПА. Вони перебували у нас довго, молоді хлопці були розміщені по вулицях у господарів. Люди приймали їх як своїх рідних дітей. У той час в селі також були німці, але вони нічого не знали про це. За час перебування у селі хлопці допомагали господарям у полі й по господарству. У неділі вони ходили в церкву. У нашому селі був фотограф Остап Грицьків, який робив прекрасні фотографії. Він також учив хлопців і дівчат ставити п'єси і керував місцевим хором. У нього на квартирі перебував також один із цих хлопців. Його псевдо було Чорнота. Фотограф зробив знімок усієї групи повстанців. Цю фотографію я висилаю вам і прошу опублікувати в газеті. Можливо, хтось із них залишився живим і впізнає себе у молоді славні роки. Фото передайте, будь ласка, в архів.

Щиро дякую за допомогу.

Михайло МЕЛЬНИК,
с. Чорнолізці Тисменицького району

ДОВІДКОВО

ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ

ДОКУМЕНТИ ПОКИ ЩО У ДВОХ ФОРМАТАХ: ЕЛЕКТРОННОМУ ТА ПАПЕРОВОМУ

– Під час переходу на електронний формат документообігу з'явилося чимало нового. Та при прийомі документів ми поки що не відмовляємося від паперового формату, – повідомила начальник управління пенсійного забезпечення головного управління Пенсійного фонду України в області Ганна Атаманюк. – Проте нова система продемонструвала не тільки зручності для громадян, а й спрощення процедур, які раніше потребували затрат часу.

Про перші результати роботи у зв'язку з переходом у липні на новітні технології у системі пенсійного обслуговування громадян ішлося на семінар-навчанні в головному управлінні Пенсійного фонду України в Івано-Франківській області.

Практичні заняття для заступників начальників відділів з призначення, перерахунку та виплати пенсій, головних спеціалістів з контролю за виплатою пенсій із 12 територіальних управлінь провів начальник управління інформаційно-аналітичних систем та електронних реєстрів Анатолій Жиленко. На них фахівці вивчали тонкощі технологічних операцій з виплати пенсій підсистеми «Призначення та виплата пенсій».

Учасники семінар-навчання отримали докладні відповіді фахівців головного управління Фонду на запитання, які в них виникали в процесі занять.

– Перші результати роботи по-новому засвідчили, що підсистема «Призначення та виплата пенсій» Інтеґрованої комплексної інформаційної системи Пенсійного фонду України дієва, а органи Пенсійного фонду в області налаштовані оперативно оптимізувати свою роботу з метою поліпшення якості обслуговування громадян, – прокоментувала начальник головного управління Пенсійного фонду України в області Надія Павлюк.

Володимир КРИВОРУЧКО

ПРИРОДА

МАНЯВСЬКИЙ ВОДОСПАД СТАВ ПАМ'ЯТКОЮ

Манявський водоспад став гідрологічною пам'яткою природи загальнодержавного значення. Водночас із території лісового заказника «Скит Манявський» вилучають два гектари для сільського кладовища.

Відповідний указ про «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» підписав Президент Петро Порошенко, повідомляє його прес-служба.

Відповідно до указу, протягом шести місяців Кабінет міністрів має ухвалити відповідні положення. А також забезпечити режим охорони пам'ятки природи загальнодержавного значення «Манявський водоспад».

ПИЛЬНУЙ

БІОПАСПОРТ – ПЛЮСИ Й МІНУСИ

Верховна Рада ухвалила закон про внутрішні біометричні паспорти. Тепер усі, без винятку, українці замість звичайного паперового паспорта зможуть отримати пластикову ID-картку. Утім жодної примусової заміни документів не буде. Коли, власне, такі картки почнуть впроваджувати масово та скільки це коштуватиме? Про це далі.

Нагадаємо, паспорт громадянина України у формі ID-картки вже видається з січня цього року. Наразі оформлено майже 120 тисяч таких документів, кажуть у Державній міґраційній службі України. Їх видають особам, які досягли 16-річного віку.

У чому, власне, нововведення? Закон № 3224, за який проголосували у Верховній Раді, після набрання чинності, дозволяє українській міґраційній службі видавати внутрішні біометричні документи всім громадянам України, причому з 14 років. Але це не означає, що вже завтра отримати ID-картку зможуть усі охочі. У самому законі сказано, юридичної сили він набуває з 1 жовтня 2016 року.

НАВІЩО ЗАПРОВАДЖУЮТЬ

Як зазначив у коментарі сайту «24» Сергій Гунько, керівник прес-служби Державної міґраційної служби України, головний мотив запровадження електронних документів – це безпека. Утім, крайні терміни використання паперових документів встановлюватися не будуть. Тобто громадяни й надалі зможуть користуватися звичайним внутрішнім паспортом.

Однак наявність пластикової ID-картки дає чимало переваг. Ідеться про впровадження та функціонування Єдиного державного демографічного реєстру. Як відомо, запровадження такого реєстру є однією з умов отримання Україною безвізового режиму з ЄС.

До того ж, ID-картку можна буде використовувати для авторизації під час отримання держпослуг, а також для цифрового підпису.

ЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЛАСТИКУ

Окрім того, у новому паспорті скасовується штамп про шлюб. Точніше, ці дані записуватимуться на електронний безконтактний чіп, так само, як реєстрація місця проживання чи індивідуальний податковий номер. Утім, хвилюватися за «зникнення» штампу в новому паспорті, зазначає Гунько, не слід.

Бо якщо треба підтвердити те, що ви перебуваєте у шлюбі, необхідно надати все ж таки свідоцтво про шлюб. До паперового паспорта така інформація вносилася з довідковою метою, – наголосив він.

Також законом визначено, що для оформлення закордонного паспорта, дипломатичного, службового та інших документів будуть використовуватися оцифровані відбитки пальців рук. Наразі відбитки пальців у таких випадках беруть тільки за згодою особи. Разом з тим, для оформлення паспорта громадянина України вносити оцифровані відбитки пальців рук будуть також тільки за згодою особи.

КОМУ ВИДАВАТИМУТЬ

За нововведеннями, внутрішній біометричний паспорт зможуть отримати особи уже з 14 років – строком дії на 4 роки, усім іншим ID-карту видаватимуть на 10 років. Для громадян України, які отримують перший у житті паспорт – така послуга безкоштовна. А от скільки коштуватиме заміна вже існуючого паспорта-книжечки на електронну «біометрику» наразі не відомо.

Беручи до уваги досвід європейських держав, в тому числі, тих, які вже понад 10 років користуються біометричними документами, українці, коментує Гунько, отримуватимуть ID-картку «природним способом». Тобто, як уже зазначалося, примусової заміни паперового документа на «електронний пластик» не буде.

(Закінчення в наступному номері)

УКРАЇНСЬКА МОВА В ДОБУ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ Й РОЗРОСІЙЩЕННЯ

Видатний французький просвітник і філософ XVIII століття Жан-Жак Руссо, коментуючи третій поділ Польщі, сказав: «Хоч би що трапилося з цією країною, Польща не зникне з мапи світу, бо поляки знайшли для вітчизни надійну схованку – свої серця. Допоки лишатиметься хоч один поляк, буде й Польща». А для цього націю потрібно виховувати. І починати те виховання до народження дитини. Мати має розмовляти з дитиною ще тоді, коли дитина перебуває в її лоні, розмовляти рідною мовою, на яку запрограмоване дитя.

З огляду на обставини історичного розвитку українців, не всі матері спроможні на таке. Тривале перебування України в Московській імперії царських і більшовицьких часів спричинила зросійщення великої частини українців. Що ближче до неї були ті чи ті українські землі, то більшого винародовлення вони зазнавали.

Заповнити прогалини виховання дітей у родині можна в дошкільних дитячих закладах, зробивши їх справді українськими. На жаль, таке можливе теж не скрізь, бо навіть у Києві вихователькі деяких дитсадків із дітьми розмовляють по-українському, а між собою переходять на мову колишньої метрополії, привчаючи дітей до двомовності, яка «виробляє в людей безхребетну догідливість» (Олександр Потебня).

На телеканалі «1+1» є передача «Таланти України». Діти з різних куточків нашої землі змагаються в співах. Вони справді талановиті, але патріотами їм стати важко, бо нерідко з ними працюють підкреслено російськомовні наставники, які на українські репліки дітей відповідають російською і в такий спосіб прищеплюють малим громадянам України свою національну меншовартість. Школярів водять у планетарії, в музеї, в інші заклади на екскурсії, які проводять російською мовою. Коли екскурсоводам зробиш зауваження, вони тупо відповідають «какая разніца». Якщо додати до цього російськомовні мультфільми, російськомовне проведення різних конкурсів, то неважко передбачити становище, про яке колись казав Борис Грінченко: «Яка мова, такі й думки наші будуть: московська мова – московські думки».

Те саме маємо в багатьох юридично українськомовних школах, де уроки фізкультури, різноманітні позакласні заходи відбуваються не українською мовою. Через те переважна більшість територіально українських спортовців розмовляє не по-українському. Чимало теперішніх студентів вишів – діти тих батьків, яких у школах звільняли від вивчення української мови. Тому навіть слухаючи лекції українською мовою, вони на перервах переходять на мову, до якої їх привчили батьки. Для відродження української мови багато може й мусить зробити держава. У перші роки, коли Україна здобула Незалежність, ми мали всі умови для того, щоб українська мова запанувала на всій етнічній території. Населення України було готове сприйняти державу з усіма її атрибутами, серед них і з єдиною державною мовою.

Але коли до влади прийшов Л. Кучма і за порадою антиукраїнця Д. Табачника заявив, що зробить російську мову другою державною, почався відступ. Теоретично російська мова не стала другою державною, але Кучмина заява дала сигнал проти-українським силам розвернутися на 180 градусів. Виявилося, що можна посідати різні пости в державі, не знаючи української мови, засновувати російськомовні газети, закривати українські видання та школи. До чого це призвело, бачимо тепер.

Українських газет у рази менше, ніж російських. У радянській Україні майже вся преса була українськомовна, навіть багатотиражки на донбаських шахтах. Нещодавно так зване «Громадське радіо» почало спілкуватися з Донбасом мовою країни аґресора. Відомо, що на Донбасі не розуміють української мови тільки бандити, яких Путін шле туди, аби вони вбивали наших дітей. Як на це дивляться з небес загиблий під Іловайськом історик з Донецька Юрко Матущак та багато инших героїв, яким ми голосно кричимо «Слава!»?

Українці Донеччини й Луганщини (і окупованої, й вільної) ніяк не дочекаються українськомовної інформації про події в Україні. Москва забиває їх «правдою» «русскава міра», а Громадське радіо підливає води на млин сепаратизму, роблячи з Донбасу якийсь антиукраїнський апендикс з особливим реґіональним статусом і в такий спосіб допомагає Путіну творити з мешканців реґіону сумнівний підетнос, що потребує захисту сусідів. Варто нагадати слова відомого філософа В'ячеслава Липинського: «Реґіоналізм вносить ще більший хаос у життя нашої землі, тому його потрібно поборювати».

Пожвавлення спілкування українською мовою було після Помаранчової революції, але неповороткість і, м'яко кажучи, некмітливість нової на той час влади звели нанівець усі здобутки. Під час Революції гідности українська мова дістала новий заряд, відбувся новий її спалах. Проте його досить швидко пригасило підкинуте з Кремля й палко підтримане помайданною владою та розтиражоване по всіх усюдах підступне гасло «Єдина країна. Единая страна», яке заохочувало до двомовности в межах цілої України, спричинювало мовну шизофренію (Юрій Шевчук), тобто роздвоєння особистости на мовному рівні. Нехтування української мови в Криму та на Донбасі, безперешкодна діяльність у тих реґіонах антиукраїнських сил призвели до теперішньої ситуації. А в перші роки після приєднання до України в Криму було лояльне ставлення до української мови. Донбас із нею взагалі не мав особливих проблем, хоч більшість тамтешніх керівників і не були патріотами України.

Оскільки мова є ферментом, що цементує націю, оскільки зі зникненням мови народ зникає з історичного кону, держава мусить зробити все для утвердження української мови як фактично (а не лише юридично!) державної. Сучасна українська держава в особі її керівників майже нічого не робить для цього. Після 2014 року збільшилася кількість міністрів та їхніх, радників, депутатів голів обласних, міських, районних та инших адміністрацій, які не знають української мови. Допоки буде випробовувати терпіння українського народу міністр внутрішніх справ А. Аваков, який підкреслено, демонстративно не розмовляє українською мовою? Те саме робить голова Національного банку В. Гонтарева. У звільнених від сепаратистів населених пунктах притягли до суду (який ніяк не закінчиться) тільки міську голову Слов'янська. А в Краматорську, Сіверськодонецьку, Дружківці тощо досі головують російськомовні сепаратисти.

Особливе обурення викликають міліціянти й поліціянти. Їхні найвищі керівники, точніше керівниці не знають української мови, бо вони иноземки, яких усупереч ст. 19 Конституції України призначено на такі посади. Але ж решта представників цих інституцій українською мовою начебто володіють. То чому ж не користуються нею? Створюється враження, що їх також відрядив сюди Путін для наведення ладу в колонії. Французький філософ Шарль Бернар завважував: «Коли ти не розмовляєш мовою країни, в якій живеш, ти або завойовник, або гість, або несповна розуму».

Можна навести чимало прикладів, які є або ознакою національної ганьби, або свідченням розумової неповноцінности. Скажімо, під час обговорення наслідків футбольного чемпіонату 2012 року на одному з українських телеканалів українською мовою говорив посол Польщі в Україні, всі инші учасники передачі використовували російську. На військових навчаннях у Львівській області представник США розмовляв по-українському, а представник Національної гвардії України – по-російському. На Громадському радіо посол Франції в Україні відповідає українською мовою на російсьмовні запитання ведучої. Невже Президентові України не соромно за поведінку таких кадрів?!

На посаді заступника генерального директора Українського радіо досі працює призначений за часів Януковича реґіонал Роман Чайковський, який не зважає ні на рекомендації українських словників, ні на инші рекомендації щодо вживання лексики та фразеології української мови, проводить політику зросійщення. Одним із чільників Українського телебачення є Зураб Аласанія, для якого (разом із його командою) все українське є «неформат». Не дивно, що з такими керівниками послідовно нищиться українськість в етері й на телеекранах. На радіо «Ера FM» майже щодня по кілька годин веде передачі Матвій Ганапольський, який довершує російщення українського населення. Різні психологи, політологи, соціологи, юристи, медики, попи розмовляють на радіо й телебаченні російською мовою.

Маркування виробів українського походження відбувається російською мовою. Наприклад, харківське товариство з обмеженою відповідальністю «Фітодоктор» випускає різні креми. На тюбиках великими літерами написано: «Крем детский гигиенический Чебурашка с экстрактом ромашки и подорожника». На зворотному боці тюбика дрібненькими літерами читаємо ті самі характеристики ще раз російською, далі українською, однією з тюркських мов, литовською та иншими мовами.

У Києві з'являється дедалі більше написів зразка «Вареничная Катюша», «Шоколадница», «Кафе Анюта», «Пироговая Николай» і под. Начебто хтось дає вказівку виконувати настанови колишнього московського цекіста Михайла Суслова, який у 1965 році картав першого секретаря ЦК Компартії України Петра Шелеста за те, що «всі вивіски й вітрини в Україні українською мовою».

Колись «Укртелефільм» випускав українськомовні стрічки. Київська й Одеська кіностудії продукували фільми українською мовою для України і російською для инших республік Радянського Союзу. У студії «Київнаукфільм» виходили мультфільми українською мовою. Тепер українськомовних стрічок вітчизняного виробництва немає, а українськомовна версія фільму «За двома зайцями», де звучали голоси неповторних Нонни Копержинської та Миколи Яковченка, набагато років кудись зникла, потім нібито знайшлася, а відтак знову щезла. Нещодавно один режисер заявив на радіо, що потрібно відмовитися від російських фільмів і випускати українські російською мовою. І почали виходити різні російськомовні «Хазяйки». На українських телеканалах демонструють територіяльно й бюджетово українські фільми російською мовою. Тобто «русифікаційний смерч і далі шаліє над Україною» (В. Вітковський). Не виконується стаття 10 Конституції України, досі діє українофобський закон Ківалова–Колесниченка.

Кілька слів про декомунізацію. Для того, щоб вилучити з ужитку комуністичні назви, потрібно виконати закон про декомунізацію, поєднавши цей процес із деімперіялізацією. Не можна доручати цю справу кернесам та вілкулам, які вдаються до не дуже розумних хитрощів, аби зберегти в Харкові та Дніпрі «перли» радянської ономастики. Не варто забувати й про нові хвилі радянізації. У День Незалежности України в серпні 2015 року командувач параду на Хрещатику звернувся до Петра Порошенка: «Товаришу Президенте!» А в перші роки Незалежности у війську звертанням до всіх було пане.

Маємо на цій ниві певні успіхи. Одним із найбільших, на мою думку, є перейменування міста Комсомольська на Полтавщині на Горішні Плавні. Назва історична й поетична. Але всупереч здоровому глуздові досі лишається суржиковий Сєвєродонецьк, неоковирний витвір безграмотних чиновників, які досі не можуть від нього відмовитися. Ще в середині минулого століття відомий український мовознавець, дослідник ономастики Олексій Стрижак, науковий співробітник Інституту мовознавства НАН України, надрукував у часописі «Мовознавство» ґрунтовну розвідку про назву цього міста – **Сіверськодонецьк**. Але тодішній комуністичний наглядач за Українською ономастичною комісією в Раді Міністрів УРСР Шелягін виступив категорично проти.

Назви річки **Сіверський Донець**, як і міста **Новгород-Сіверський** на Чернігівщині, пов'язані з найменуванням **Сіверського**, або **Новгород-Сіверського** князівства, що виникло наприкінці XI століття внаслідок роздрібнення Чернігівського князівства. Сіверське князівство вело постійну боротьбу з кочівниками. Один із найяскравіших епізодів тієї боротьби описано в пам'ятці давньої української літератури XII століття «Слово о полку Ігоревім». Отже, назва міста на Луганщині має славну історію. Його закономірне найменування **Сіверськодонецьк**.

Такий варіант зафіксовано в першому виданні «Української Енциклопедії» (т. 13, с. 153), а також в останніх виданнях академічного «Українського орфографічного словника» (К., 2009, с. 807), у виданні Український правопис НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні, Інститут української мови. – Київ: Наукова думка, 2012. – С. 138.

Одним із наслідків декомунізації ономастики має бути повернення місту української назви й усунення російського покруча тоталітарної доби. Казати **Сєвєродонецьк** – це все одно, що використовувати **Славінськ**, **Старобєльськ**, **Бєлгород-Дністровський**, **Ровно** замість умотивованих фонетико-морфологічними законами української мови **Слов'янськ**, **Старобільськ**, **Білгород-Дністровський**, **Рівне**, **Сіверськодонецьк.**

А чого варта колотнеча навколо перейменування Кіровограда? Гадаю, що не варто розпорошуватися на емоційно-романтичні варіянти на кшталт **Богун**, **Степоград**, **Скіфопіль** (до речі, якщо йти не за зросійщеним правописом і радянськими істориками, а за Михайлом Грушевським, Наталією Полонською-Василенко, то мав би бути **Скитопіль**), **Тобілевичі**, **Марко Кропивницький** тощо. За цією логікою, можуть запропонувати перейменовувати й инші населені пункти так: **Леся Українка**, **Дніпрова Чайка**, **Марко Черемшина**, **Остап Вишня** й под. Таке розпорошення тільки перешкоджає досягненню спільної мети. Коли заглибитися у власне українську історію, то потрібно згадати про назву **Златопілля**, що поширювалося на досить велику частину теперішньої Кіровоградської области. Згодом назва звузилася до найменування села **Златопіль**, яке тепер злилося з Новомиргородом. Топонім **Златопіль** лишився тільки в пам'яті людей. Але ж його можна відродити. Такі випадки не поодинокі в історії. **Златопіль**, на мою думку, найліпша заміна теперішнього Кіровограда.

По-перше, ця назва красива, милозвучна. По-друге, власне українська, не пов'язана з жодним діячем і її не доведеться міняти, зважаючи на примхи історичної долі. **Злато** – старослов'янський синонім до сучасного українського **золото**. Але золото – це й хімічний елемент, благородний метал і золоті речі, і багатство, розкіш, і складник перифраз на взірець біле золото, чорне золото тощо. А злато в творах класиків красного письменства вживане здебільшого для надання текстам урочистого забарвлення. Наприклад, «Фаворгора, Неначе з **злата**-серебра, Далеко високо сіяє, аж сліпить» (Тарас Шевченко); «Готичний присмерк, еллінську блакить, леґенд біблійних мідь, вісон і **злато** – все можемо на полотні віддати, чи на папір слухняний перелить» (Максим Рильський). Друга частина топоніма пов'язана зі словом **поле**, як Тернопіль, Костопіль, Крижопіль, Ямпіль тощо. Отже, назва **Златопіль** дуже б прикрасила місто, розташоване серед золотих полів майже в географічному центрі України.

Неприваблива становище в царині особових імен і прізвищ. Українці, як і всі инші народи, пристосували християнські імена, що походять із різних джерел, до своєї фонетико-морфологічної системи, до власних традицій. У незалежній Україні цю ділянку дали на відкуп безграмотним працівникам РАЦСів та не завжди адекватним батькам. І тепер у нас поширилися покручі на кшталт Альона, Анна, Крістіна, Маріна, Артьом, Євгеній, Данііл, Філіп, Кіріл, навіть Даня й Лєна, замість нормальних Олена, Ганна, Христина, Марина, Артем, Євген, Данило, Пилип, Кирило. Ще гірше з прізвищами: Бєлік, Колєсніченко, Ліппа, Мірошніченко, Подлєсний, Подобєд замість Білик, Колісниченко, Липа, Мірошниченко, Підлісний, Підобід.

Коли в Україні буде український у повному розумінні слова Президент (буде ж він колись!), одним із його нагальних завдань стане приведення українського ономастикону до норм української мови та забезпечення українській мові всіх прав на її споконвічній землі.

Олександр ПОНОМАРІВ,
доктор філологічних наук,
професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка, академік АН ВШ України

ДО ПЕРВНІВ

УКРАЇНСЬКА КАЗКА — УКРАЇНСЬКА

ЧОГО ВИ НЕ ЗНАЛИ ПРО УКРАЇНСЬКІ КАЗКИ

Чому нашим Попелюшкам не потрібні принци та що спільного між майстром Йодою та Україною?

САМІ СОБІ ПРИНЦЕСИ

У казках усього світу є конфлікт між мачухою та сиріткою; проте українські казки, що базуються на цьому сюжеті, докорінно відрізняються від інших.

Згадайте: у західноєвропейських казках конфлікт завжди розгортається між красунею-мачухою і красунею-сиріткою. Про це розповідають і «Попелюшка», і «Білосніжка». Врода – головна риса героїнь. Герой – багатий чоловік – мав уподобати гарне личко та стрункy талію.

На Заході бути «за всіх на світі милішою та гарнішою» – це питання виживання, адже жінки не мали права наслідування чи права власності, а отже, без прекрасного принца героїня, що прагнула жити довго та щасливо, ніяк не могла обійтися.

В Україні інакше: за звичаєвим правом, у нас була материзна – тобто спадщина передавалася за материнською лінією і йшла тільки за жіночою лінією: ніхто з чоловіків не міг на неї претендувати. Ця традиція брала початок із прадавніх часів і тривала до козацької доби.

Що ж цінували в український жінці значно більше за вроду?

Відповідь знову дадуть казки: головною чеснотою дівчини вважалася працьовитість.

Уміння обробляти землю та вести побут, створювати домашній затишок – от що було запорукою вдалого шлюбу, також і для казкових героїнь. Саме завдяки цьому українська Попелюшка – Дідова дочка – завжди вигравала у злої мачухи та її ледачої дочки.

ІЛЛЯ МУРОМЕЦЬ – НАШ

Найдавніший жанр героїчного епосу українського народу – билини.

На користь їхнього українського походження говорить, по-перше, час виникнення: період становлення Київської Русі. По-друге, місця, де в билинах відбуваються події, – це Київ, Чернігів тощо.

Так, у билині богатир Ілля Муромець доїжджає з дому до Києва всього лиш «від заутрені до обідні». І не дивно, адже його дім зовсім поруч: це містечко Муромськ, що на Чернігівщині (за іншими переказами – однойменний острівець неподалік Києва).

А інший богатир, Кирило Кожум'яка, від початку мешкав у Києві.

Як же сталося, що цих супергероїв ми переважно знаємо в контексті російських казок? Річ у тім, що в українців, попри розвинену усну народну творчість, не було традиції записувати тексти казок та легенд. Історії передавалися з вуст в уста – таким чином вони згодом дійшли і до північних сусідів, які охоче їх привласнили та перекроїли на свій лад.

І КОЩІЙ БЕЗСМЕРТНИЙ – ТАКОЖ

В українській казці про Івана Вітра головним антигероєм є страшний змій Козьолок, подолати якого у двобої нікому не вдавалося.

Зазнавши поразки, Іван Вітер вирішує діяти хитрістю: за допомогою жінки змія вивідує, де ж зберігається сила Козьолка. І виявляється, що вона – у чистому полі, де під великим каменем сховано скриню. У скрині – заєць, у зайці – качка, у качці – яйце, розбивши яке, Іван і долає змія. Знайомий сценарій? Звісно!

Проте на користь його українського походження говорить той факт, що, за думкою дослідників, сюжет казки про Івана Вітра, яка у своєму сучасному вигляді має багато тематичних нашарувань різних епох, уперше виникла ще за часів архаїки, а отже, Козьолок значно старший за російського Кощія Безсмертного.

7 ГЕРОЇВ, ЯКІ Є ЛИШЕ В УКРАЇНСЬКИХ КАЗКАХ

Сюжети казок в усьому світі часто мають спільні мотиви та схожих героїв. Проте є персонажі, які зустрічаються тільки в українських казках.

Це Дівка-семилітка – дитина, яка, маючи лише 7 років, рятує батька від втрати майна, одну за одною розгадуючи за нього надзвичайно складні загадки пана.

Пан Коцький – старий кіт, якого господар вивів у ліс помирати, але замість того хитрий кіт непогано влаштувався, обдуривши всіх лісових звірів, та ще й узявши лисичку за дружину.

Є в нас і ексклюзивні персонажі-страхіття: Залізноноса Баба, матір чорта, страшна відьма із залізним носом – таким великим, що аж до підлоги дістає; а також Кобиляча Голова – вона має здатність літати і може нагородити за працьовитість величезним скарбом, або ж з'їсти за лінощі.

Також автентичні українські герої – Івасик-Телесик, хлопчик, який утік від змія на крилах лебедя, та Котигорошко, який розібрався зі змієм по-своєму: одним ударом величезної булави.

А ще цікавий персонаж – Видимо-Невидимо: невидимий чарівний помічник, який допомагає бідному чоловікові провчити жорстокого пана.

КАЗКИ-МАНДРІВНИКИ

Деякі українські казки «перебралися» до інших країн.

Так, наприклад, Котигорошко «оселився» у сусідній Білорусі, а казка «Про Вужа-Царевича та вірну жону» відома у Литві як «Еґле – королева вужів».

Українська казка «Про Івана Багатого» – це те саме, що й французький «Кіт у чоботях».

Але є приклади набагато ширшого «покриття»: так, українська «Кривенька качечка» відома в Японії під назвою «Журавка», «Про багатого і бідного брата» – у В'єтнамі як «Карамблола», а казка «Чому море солоне» з такою самою назвою і сюжетом існує на Філіппінах.

ВІТЧИЗНЯНИЙ «МАЙСТЕР ЙОДА»

Українські казки дивовижним чином переплітаються не лише з казками інших народів світу, але і з поп-культурою.

Ось, наприклад Ох – персонаж із однойменної казки: маленький, зелений, дуже розумний, наділений чарівною силою.

До того ж – учитель, що бере собі в науку хлопця, якого з допомогою дуже жорстких (або ж навіть жорстоких) методів робить такого самого могутнього чарівника, як і він сам.

Невідомо, чи, вигадуючи свого майстра Йоду, Джордж Лукас знав про українського Оха, – але вийшло дуже схоже.

Ох – майстер Йода.

«ПОГАНЦІ» НЕ НА 100 ВІДСОТКІВ

Що окремо вирізняє українські казки, то це відсутність стовідсотково неґативних персонажів. Дослідники пояснюють такий факт прадавнім походженням більшості сюжетів казок, які виникли ще задовго до приходу християнства з його однозначним поділом на чорне й біле.

Так, наприклад, найпопулярніший злотворець Змій у казках виявляє лицарське благородство: влаштовує частування герою, що прийшов його побороти, завжди питає «будемо битися чи миритися?», передає супротивникові право першого удару тощо.

У давніх українських казках зло могло бути, з одного боку, грізним, а з другого – помічним. Наприклад, русалки можуть залоскотати, якщо не відповісти на їхні загадки, тобто карають за відсутність розуму. Водяник може затягти на дно того, хто купається під колесом млина, чого робити не можна.

Польовик насилає вічний сон на тих, хто працює в полі ополудні, коли сонце найбільше пече. Тобто казкові «умовно злі» герої слугують для реґламентації поведінки.

Яскраво виражені неґативні ознаки з'являються в таких персонажів лише з плином часу. Наприклад, в українців побутував культ вовка: за прадавніх часів якісь роди поклонялися йому як тотемному божеству. Вшановуючи його, чоловіки вдягали на себе шкіри (длаки) і намагалися уподібнитися до вовчої зграї, вили на місяць.

Із приходом християнства язичницькі боги й тотемні тварини були демонізовані, й таким чином вовкодлаки (люди у вовчих шкурах, що поклонялися божеству та не коїли чогось лихого) перетворилися на вовкулаків – однозначно негативних персонажів-убивць.

УКРАЇНСЬКІ «АВАТАРИ»

Як відомо, слово «аватар» (або «аватара») означає втілення божества у різних подобах. В індуїзмі цей термін найчастіше асоціюється з Вішну та його десятьма основними аватарами, найпопулярніші з яких Крішна та Рама.

Аватари відображають різні риси та прояви одного божества, і в українських казках теж є дуже схожі істоти. Їх важко злічити: це такі персонажі, як Вернидуб, Вернигора, Той, що їсть і ніколи не наїсться, Пийвода, Холод тощо.

Усіх їх об'єднує спільна риса: вони, фактично, здатні виконувати лише одну специфічну функцію, яка потрібна головному герою, аби долати якісь перешкоди.

Функції ці можуть бути які завгодно: від здатності поглинути будь-яку кількість рідини (як у Пийводи) до вміння грати на музичних інструментах так, що ніхто не може припинити танцювати (Музика).

Але ці персонажі реалізують свої надздібності не заради себе, а заради головного супергероя: тобто фактично вони є його «руками й ногами» – аватарами.

НЕСТРАШНІ СТРАШНІ КАЗКИ

У прадавні часи казки виконували інші завдання, ніж зараз: вони не так розважали, як пояснювали світ в усіх його проявах – охоплюючи найтемніші та найсуворіші. Саме тому в казках за буденними речами приховано багато символів, що мають сакральне значення.

Так, наприклад, звичайний ліс, у який іде головний герой безлічі казок, – це насправді символ потойбічного світу: адже саме у потойбіччі міфічні герої мають пройти свої випробування.

Рушник, який раз по раз з'являється в різних казках, – це символ дороги, а ще смерті: адже саме на рушниках опускали труну в могилу.

Навіть у звичайній хаті є потойбічні «портали» – це вікна та комин: саме через них – і тільки через них – може потрапити в помешкання нечиста сила, адже двері для неї зачинені.

ЗМІЙ І МАЧУХА: ЩО СПІЛЬНОГО?

Світ казки – це світ нескінченних перетворень, які відображають зміни в суспільстві та людському мисленні. Особливо це помітно в українських казках на прикладі трансформацій головного злотворця.

Найпершим із них, що з'явився ще в архаїчні часи, був Змій – у своїй хтонічній подобі. Але з плином часу він набув антропоморфних рис, і хоч так само називався Змієм, та виглядав уже як людина: це відбивало процес поступового відходу суспільства від магічного мислення.

Із приходом християнства Змія з позицій «поганця № 1» поступово витіснив Чорт. А вже ближче до наших часів, коли магічне мислення почало поступатися раціональному, а героїко-чарівні казки стали менш популярними за суспільно-побутові, найчастіше згадуваним злотворцем стала зла Мачуха – персонаж, у якому вже не було нічого чарівного, але який, фактично, виконував ту саму функцію, що й давній Змій.

Валентина ІЗМАЙЛОВА, *УП.Життя*

НАЙПОПУЛЯРНІШІ ПРИКАЗКИ НАШИХ ПРЕДКІВ

Або волю добути, або дома не бути.

Або мед п'є, або кайдани тре.

А що козакові треба: степу, хліба й неба!

Без гетьмана військо гине.

Без доброго командира військо – отара.

Береженого Бог береже, а козака – шабля.

Бог не без милості, козак не без долі (щастя).

Без коня немає й козака.

Більше разу не вмирати.

Без люльки, як без жінки.

Б'ють – роїсь, навалившись – лавою вбийсь, лихо вкляч, а все одно оддяч!

В бою козак себе славить не на язиці пилюкою, а конем та шаблюкою.

Війна людей їсть, а кров'ю запиває.

Вольному – воля, скаженому – круча, спасенному – рай.

Гетьман знає, що в нас нічого немає.

Дай вам Боже побитись, а нам подивитись.

Де байрак, там і козак.

Де два козаки, там три гетьмани.

Де козак, там і слава.

Де є бої, там є герої.

Дівчина родиться, а козак на коня садовиться.

До булави треба голови.

Добрий козак баче, де отаман скаче.

Дожились козаки – нема ні хліба, ні габаки.

Де не можна перескочити – треба перелізти.

Здобувши перемогу, про пильність не забувай.

За наше жито та ще нас бито.

За честь голова гине.

Звання козацьке, а життя собацьке.

Зроду-віку козак не був і не буде катом!

І Полтаву б дістали, якби були одностайно стали!

Кінь та ніч козакові товариші.

Кінь, шаблюка, вітер в полі і ніхто не здолає козацької волі!

Козак з біди не заплаче.

Козак з бідою, як риба з водою.

Козак з Дону – козак зроду.

Козак не боїться ні тучі, ні грому.

Козак на пічі – ворог Січі.

Козак оженився, наче упився.

Козак хороший, та нема грошей.

Козак у дорозі, а надія в Бозі.

Козаки, як діти: хоч багато – поїдять, хоч трохи – наїдяться.

Козакові воєвода – велика невгода.

Козацькому роду нема переводу.

АНОНС

ЗАПРОШУЄМО НА ПРОЩУ

В КАРПАТИ, НА МІСЦЕ З'ЯВЛЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ

6 серпня, в День пам'яті Боголюбивих страстотерпців, князів-мучеників Бориса і Гліба, відбудеться Друга Всеукраїнська дводенна прощa до місця з'явлення Матері Божої біля Довбушевої криниці на полонині Ґаджина у Чорногорі.

Запрошуємо всіх охочих взяти участь у цьому духовно-культурному християнському дійстві на святому місці українських Карпат.

Вшануймо Матір Божу та святиню Гуцульщини і посприяймо, щоб до Всеукраїнської прощі долучилися наші духовні друзі з усіх теренів.

Збір прочан: 6 серпня 2016 року в селі Бистрець Верховинського району Івано-Франківської області.

Початок сходження на полонину Ґаджина – о 10.00.

Початок Божественної Літургії – об 11.30 на місці з'явлення Пречистої Діви Марії – біля Довбушевої криниці на полонині Ґаджина.

Верховинський деканат УПЦ КП,
Верховинська райрада,
Верховинська райдержадміністрація,
Бистрецька сільська рада,
Філія «Гуцульщини» НДІ українознавства МОН України, громадські організації: товариство «Просвіта» ім. Т. Шевченка, «Патріоти Гуцульщини», громадська організація «Гуцулики»

МАНДРИ

СЛОВЕНІЯ... НА ОДНОМУ ПОДИХУ

Про Словенію я чув не вчора. І нарешті побачив її нещодавно. Спочатку до рук потрапив роман Пауло Коельйо «Вероніка хоче померти». Там є такі слова і цілі речення: «Де розташована Словенія? Ніхто нічого не знає про Словенію. Навіть де вона розташована»... Призупинився. Я знав, де Словенія розташована, бо свого часу їхав її просторами до Італії. І дуже хотів пізнати цю невелику країну зблизька. Бог надав мені таку чудову можливість.

Тур розпочався зі Львова, затримався трохи в угорському Егері, в Долині красунь. Я б назвав радше долиною вина. Ночівля в Будапешті і вранці – рух на Словенію.

Спочатку порівняння. Ця країна нагадує чимось Галичину. Тут йде-йде рівнина, а там починаються гори. Але в нашому, словенському, випадку належить додати до краєвиду Адріатичне море. Автобус віражує асфальтовими дорогами, обіч яких гарно доглянуті садиби, скромні, але трава викошена, жодного бур'яння і багато квітів.

Нагадаю, що Словенія вже якийсь час перебуває у ЄС і це добре впливає на економіку та рівень життя. Середня зарплата – тисяча євро, пенсія – шістсот. Це дуже круто, але це не наш рівень.

...На мальовничому пагорбі не менш мальовничий монастир із католицьким собором. Всюди відчинено. Нікого ніде. Монастир паулінів (Святого Павла) засновано в XI ст. Прекрасна архітектура, будівля в червоних геранях.

Краєвид нагадує карпатський (лише без солі на рани – дороги, як у столиці).

Нарешті дорога стрімко веде на Любляну. Вже сама назва закохує в себе. Околиці міста – як околиці, центр має власне обличчя, яке складалося протягом тисячоліть (кажуть, що це дві тисячі років).

Словенія близька нам, галичанам, адже наші предки перебували в одній Австро-Угорській імперії. Під час наполеонівський воєн Франція встановила тут на чотири роки свою владу. Це дало поштовх до розвитку освіти і культури, стали виходити книжки словенською мовою. Тому в Любляні люблячі й удячні містяни вшанували Наполеона Бонапарта високим обеліском із його позолоченим і лаврованим погруддям внизу.

А ось будинок, де жила Коельйова Вероніка. «Вона присвячувала багато вечорів свого життя прогулянкам вулицями Любляни». Прогулюємось і ми. Виходимо на набережну невеликої Любляниці, по якій соваються маленькі кораблики. Можете дозволити собі прогулянку за 15 євро.

Неможливо пройти повз величний собор. У ньому великі й особливі двері, на яких рельєфно зображена у короткому вигляді історія Словенії. До речі, Любляна визнана зеленою столицею Європи.

Гід каже, що Словенія лише десять днів перебувала у війні з Сербією. Коельйо поправляє її (її звати не Вероніка, а Аня): «Словенія пережила тільки одинадцять днів війни». Звісно, словенцям пощастило, на відміну від хорватів.

Не знаю словенської літератури й мені невідомий їхній класик-поет на ім'я Пресерен, якому в центрі Любляни, споруджено мідний пам'ятник. Його гід назвала словенським Пушкіним.

Ціни в Любляні трохи кусаються. Улюблена річ туристів – магнітик коштує до 3 євро, а ще улюбленіша – пиво – від 2 до 3 євро. Правда, у кав'ярнях, а в супермаркетах можна придбати за значно меншу ціну. Їдемо далі й поселяємось у готель міста Дівича.

Наступного дня факультативна екскурсія до Хорватії на всесвітньо відомі Плітвицькі озера.

Бачу через вікно в основному гірську країну. Серпантин вузьких асфальтівок веде все вище та вище. Спостерігаю за краєвидом і поселеннями. Приємно усвідомлювати, що хорвати це далекі наші предки, так звані білі (західні) хорвати, які з наших гір у VI ст. під час великого переселення народів переселилися сюди, на Балкани.

Важко описати ту красу, яка відкрилася очам з висоти у своєрідному парку озер і нестримних водоспадів. Це просто фантастичне диво Бога і природи. Тут п'ятнадцять озер і десь 150 водоспадів, більших чи менших. А вода в озерах... просто неймовірного кольору і краси. Бірюза! Зелене переходить у синє. Біля берега прозоре зі зграйками риб і поодиноких диких качок, які не раз плавають в оточенні краснопірок. Туристи кидають їм хліб, і ті пожадливо хапають.

Підходимо до великого озера і в черзі очікуємо кораблика. Кого тут тільки нема: туристи з усього світу, мова англійська, китайська, французька, корейська і наша, українська. Кораблик забирає біля дев'яти десятків туристів і тихо сковзає гладінню озера в оточенні зелених гір, з них спадають водоспади. Просто божественно!

Ніхто в тих водах не купається, ніхто не прибирає впалі в воду дерева, все відбувається природним способом, як належиться у Бога.

...Озера були чи не головною темою поїздки. Наступним було під назвою Блед в однойменному містечку, але вже на території Словенії. От де ще одне диво природи. А синьо-бірюзова вода в центрі водойми, яка живиться джерелами, – острів із невеликою церквою і дзвоном, в який час від часу хтось б'є, сподіваючись на здійснення задуманих бажань. Треба зо дві години, щоб Блед обійти. Довкола зелені ліси й прекрасні краєвиди Альп. Картина вкрай заворожуюча аж до містики. Над озером високий пагорб, на якому середньовічний замок, доповнює прекрасну картину католицький собор, власне, слов'янської форми. Купання в озері, в глибокій вже біля берега і дуже чистій воді, дає масу задоволення.

Коли повертаєшся назад, довго супроводжує, заглядаючи крізь вікно, пейзаж із високими альпійськими верхами.

...В силу певних обставин більше десятка туристів переселяють у готель містечка Сезана. А це за триста метрів від колишнього італійського кордону. І ми з іще одним туристом пішки йдемо... в Італію, до міста Трієст (десь два кілометри). Заходимо на околицю міста, далі йти не встигнемо, бо о 10-ій – виїзд з готелю. Купуємо вино, шоколад і вчасно повертаємось до автобуса.

...Останній день перебування в Словенії. І він пройде в містечку Піран, оточеному з трьох боків Адріатичним морем. Містечко з багатьма ознаками італійських архітектурних впливів. Вузькі вулички, будинки на кілька поверхів, собор на найвищому пагорбі над містом. А звідти відкривається широка панорама моря, безмежжя якого сягає горизонту. Айвазовський мав би що тут малювати.

Поруч з Піраном ще два міста на узбережжі Адріатики: Порторож та Ізола. Порторож своєю набережною нагадує Монако в мініатюрі, але менше буржуазного блиску. Як би не було, а все це чарівні місця для споглядання і гарного відпочинку.

...Запам'яталися словенські небеса. Вони по-особливому гарні і вражають своєю красою. Хмари забарвлені в різні, просто веселкові, кольори, їх відсвіт падає на море і все зливається у прекрасне небесно-земне видовище, від якого довго не хочеш одривати захоплений зір. І не хочеться покидати цю прекрасну писанку, цю країну-цукерку в блискучій європейській обгортці.

...Задумуюся над словенським, як на мене, феноменом. Маленька країна, яка не так давно вийшла з юґославського соцтабору, має вигляд добре облаштованої, приємної на вигляд країни. Чистота, порядок, покошені узбіччя, рівненькі дороги, квіти, фонтанчики, затишні кав'ярень ки, доступні ціни, нормальна зарплата, веселі усміхнені люди.

Причина? Може, тому, що словенців лише два мільйони і ними легше управляти й доносити до умів ідеї правильного розвитку. Важче красти державні кошти, менше корупції, кумівства, бо все на виду. Близько до Австрії та Італії, нема поблизу ворожого сусіда. Люди працьовиті й відповідальні, патріоти своєї країни, не роз'єднані за релігійними конфесіями, більш єдині.

Напевно, щось із моїх уявлень правильне і всі ці та інші фактори мають творчий вплив на характер державо- і націєтворення.

...Перед поїздкою купив книжку Ільми Ракузи «Море моря» і наче пройшов її сторінками – дорогами Словенії і навіть Трієсту. Містичний вплив прочитаного на практиці.

Василь БАБІЙ, *просвітянин*

ПРО ВСЯК ВИПАДОК

ПРИГОТУЙТЕ «ЕКСТРЕНУ ВАЛІЗУ»

Екстрена валіза, як правило, – це міцний і зручний наплечник від 25 літрів і більше, що містить необхідний індивідуальний мінімум одягу, предметів гігієни, медикаментів, інструментів, засобів індивідуального захисту і продуктів харчування. Всі речі повинні бути новими (періодично поновлюваними) і не використовуватись у повсякденному житті. Екстрена валіза призначена для максимально швидкої евакуації з зони надзвичайної події, чи-то землетрус, повінь, пожежа, загострена криміногенна обстановка, епіцентр військових дій і т. ін. Вантаж у наплечник треба укладати рівномірно. Добре мати наплечник з «підвалом» (нижнім клапаном).

У наплечник бажано покласти:

копії важливих документів у поліетиленовій упаковці. Заздалегідь зробіть копії всіх важливих документів – паспорта, автомобільних прав, документів на нерухомість, автомобіль і т. ін. Документи треба укладати так, щоб у разі необхідності їх можна було швидко дістати. У деяких джерелах так само рекомендують серед документів тримати кілька фотографій рідних і близьких;

кредитні картки та готівку. Нехай у вас буде невеликий запас грошей;

дублікати ключів від будинку і машини;

карту місцевості, а також інформацію про спосіб зв'язку і зустрічі в умовленому місці зустрічі вашої родини;

засоби зв'язку та інформації (невеликий радіоприймач з можливістю прийому в УКХ і БМ діапазоні) та елементи живлення до радіоприймача (якщо потрібні);

ліхтарик (краще кілька) і запасні елементи живлення до нього, сірники (бажано туристичні), запальничка, свічки;

компас, годинник (перевагу віддавайте водонепроникним);

багатофункціональний інструмент, що включає лезо ножа, шило, пилку, викрутку, ножиці тощо;

ніж, сокира, сигнальні засоби (свисток, фальшфеєр і т. ін.);

декілька пакетів для сміття об'ємом 120 літрів. Може замінити намет або тент, якщо розрізати;

рулон широкого скотчу;

упаковка презервативів. Презерватив, за необхідності, може використовуватись для захисту від вологи сірників та запальничок, у якості джгута для зупинки кровотечі, надійного закупорювання ємкостей від комах та піску, перенесення води, прокладки, рятувального жилету на воді тощо;

шнур синтетичний 4–5 мм, близько 20 м;

блокнот і олівець;

нитки та голки;

аптечка першої допомоги. До складу ап-течки обов'язково повинні входити: бинти, лейкопластир, вата, йод, активоване вугілля (інтоксикація), парацетамол (жарознижувальний), пенталгін (знеболююче), супрастин (алергія), іммодіум (діарея), фталазол (шлункова інфекція), альбуцид (краплі для очей), джгут, шприци тощо; ліки, які ви вживаєте (мінімум на тиждень) з описом способу застосування та дози; рецепти; прізвища та мобільні телефони ваших лікарів (слідкуйте за терміном придатності ліків);

одяг: комплект нижньої білизни (2 пари), шкарпетки бавовняні (2 пари) і вовняні, запасні штани, сорочка або светер, плащ-дощовик, плетена шапочка, рукавички, шарф (може знадобитися в найнесподіваніших ситуаціях), зручне надійне взуття;

міні-намет, поліуретановий килимок, спальник (якщо дозволяє місце);

засоби гігієни: зубна щітка і зубна паста, невеликий шматок мила, рушник (є такі в упаковці пресовані), туалетний папір, кілька упаковок одноразових сухих та вологих серветок, кілька носових хустинок, засоби інтимної гігієни, бритва, манікюрний набір;

приладдя для дітей (якщо необхідні);

посуд (краще металевий): казанок, фляга, ложка, кварта;

запас їжі на кілька днів – усе, що можна їсти без попередньої обробки і не займає багато місця, довго зберігається (не швидкопсуйні), наприклад: висококалорійні солодощі (чорний шоколад (з горіхами), жменя льодяників), набір продуктів (тушонка, галети, суп-пакети, м'ясні та рибні консерви), якщо дозволяє місце – крупа перлова, гречана, рис довгозерний, макарони, вермішель, сухі овочеві напівфабрикати, горілка, спирт питний;

запас питної води на 1–2 дні, який треба періодично поновлювати (вода не повинна бути застояною).

У літніх людей, інвалідів та дітей є особливі потреби. За необхідності, цей список доповнюється і коригується. Із практики, загальна вага «Екстреної валізи» не повинна перевищувати 50 кілограмів.

КНИЖКИ КРАЯН

ЩОДЕННИК БАНКІРА Й ПОЕТА

Як відомо, найцікавіша книжка про себе. Тому мав що розповісти Іван Стефурак у своєму щоденнику «Повертають дороги з доріг», виданому в косівському «Писаному камені».

Його щоденник, що складається з розділів «Окрушини спогадів», «Правдою жити», «Нема кінця роботі», нагадує повість. Автор звертається до себе на «ти», збоку осмислює свої дії банкіра й поета (чи навпаки). Він пропрацював у банку аж 34 роки і якимось чином зумів зберегти поетичне світосприймання, яке уклалося в десять збірок, зокрема, у підсумкову книжку «Ключі Великого Ключева».

Треба ж було народитися в селі, щедрому на таланти. Правда, не всі тут знають про творчий здобуток поета. Може, тому, що не було розмов про це. Або тому, що люди, на жаль, мало цікавляться мистецьким виявом.

Автор, отже, залишається і сьогодні на відстані сприйняття. Можливо, її скорочує цей щоденник, в якому відкривається поет і банкір. Ось він пише, що в серпні 1994 року приїхала арештувати керуючого банку група боротьби зі злочинністю. Причина – порушення черговості платежів. Стефурака тягають по різних інстанціях, ходять по п'ятах, допитують. Їх дивує, що керуючий не краде. Або, підозрюють, можливо, має спосіб так красти, що не видно цього.

У щоденнику читаємо також про кроки в доросле життя, конфлікт із можновладцями, про вірного пса Рекса, будівництво хати, смерть мами, зламану ногу, сусідів, друзів...

Не забув згадати приятеля, автора пісні «Понад Прутом моя Коломия» Михайла Хромея, поета-політв'язня Тараса Мельничука, його ровесника – поета Михайла Григоріва, який, приїжджаючи з Києва, завжди забігав у лірич-ний банк, як він назвав його.

Завершується книжка розділом афоризмів («короткі рядки – довгі роки»). Це вислови, записані в різний час. Ось деякі з них: «Природа дивиться на нас», «Дощ переходить з повними відрами», «Сметана – це ще не масло», «Ми онуки часу, який ще не прийшов», «Псується навіть те, що не псується», «Страх лікують страхом», «Вовка не навчиш їсти траву», «Через заздрість брата загорілась хата», «Буря і град не питають порад»...

Через призму роздумів і пам'яті Іван Стефурак у цій мемуарній книжці наближає читача до свого світу. Краплю уваги приділив висвітленню літературної діяльності. Лаконічно розповів про літоб'єднання «Коломийка», куди входив, про письменників, з якими знайомий. Він осягає свою участь:

Легко повчати,
Важче – іти,
Коли в обличчя –
Снігом, дощі...
Ти, подорожній,
Можеш дороги
Не знати, –
Виведе з гущі
Дорога твоєї душі.

Василь РЯБИЙ, *м. Коломия*

ЧУЖИНЦІ У ХАТІ

КОМУ НАЛЕЖАТЬ УКРАЇНСЬКІ ЗМІ

«Новий канал»

«Новий канал» входить до холдингу «StarLightMedia» Віктора Пінчука. До холдингу олігарха також входять телеканали: «СТБ», «ICTV», музичні канали «М1» та «М2», а також «QTV».

«Перший»

Сьогодні на базі «Першого національного» створено Суспільне мовлення. Передбачається, що політики не будуть втручатися в роботу телекомпанії.

Телеканал «24»

24-ий телеканал входить до холдингу «Радіокомпанія Люкс» дружини мера Львова Катерини Кіт-Садової.

«112 Україна»

«112 канал» запустився в Україні напередодні Революції гідності. Тоді його інвестором називали Віталія Захарченка – міністра внутрішніх справ часів Януковича. Зараз офіційним власником каналу є Андрій Подщипков – соратник народного депутата Сергія Капліна, який веде програму на «112-му».

«1+1»

«Плюси» – флагманський актив медіа-холдингу олігарха Ігоря Коломойського. Крім того, в «1+1 Media» входять телеканали: «2+2», «ТЕТ», «Плюс-Плюс», «1+1 International», жіночий телеканал «Bigudi», телеканал інформаційного аґентства УНІАН та «Ukraine Today» – телеканал, який здійснює трансляцію на інші країни.

«5 Канал»

Президент Петро Порошенко відразу після інавгурації в 2014 році заявив, що продавати «5 Канал» не буде.

ЗМІ позиціонує себе як канал новин.

«Інтер»

Телеканал «Інтер» входить в холдинг Фірташа–Льовочкіна і є його базовим активом. Крім нього, в групу входить низка інших телеканалів: «НТН», «Мега», «К1», «К2», «Ентер Фільм» та «Піксель».

«Україна»

Телеканал «Україна» входить в холдинг Ріната Ахметова. Крім нього, Ахметову належать: «НЛО ТВ», «Індіго», «Ескулап ТВ» та спортивні телеканали «Футбол 1» та «Футбол 2».

ЗНАЙ НАШЕ!

МУЗЕЇ, ЯКІ ВАРТО ВІДВІДАТИ

МУЗЕЙ ОЛЕКСИ ДОВБУША

Хата-музей з приватною колекцією Михайла Юсипчука-Дидишина: предмети побуту, зброю часів опришківського руху та рідкісні речі – бартки, топірці, кептарі, череси тощо. У музеї є також незвичайні скульптури з дерева і каменю. За леґендою, біля хати, в якій знаходиться музей, понад три століття тому було смертельно поранено Олексу Довбуша – карпатського Робін Гуда.

Адреса музею: с. Космач Косівського району, вул. О. Довбуша, 17.

Телефон: (03478) 5-76-17.

(Далі буде)

РОЗДУМИ НАД ПРОЧИТАНИМ

СОНЕТ – ТО ТАЄМНИЦЯ, ЗАГАДКОВІСТЬ...

Упіймав себе на думці, що вперше пишу рецензію на окрему книжку сонетів (Михайлів Л. Л. За день до весни: книга сонетів), хоч досі перечитав чимало подібних видань. Чому воно так? Не знаю. Мене цікавить питання, чи нова книжка Любомира Михайліва «За день до весни» відповідає канонам поетичної форми, як вона виглядає на загальноукраїнському тлі.

Відразу зауважу, що сонет має давні традиції в національній поезії. Згадаймо про Івана Франка, який нерідко припадав до його криниці. Здається, це він колись написав, думаючи про чотирнадцятирядкове творіння: «Свобідна думка в них тремтить закута». Подумаймо принагідно і про сонетний ужинок Миколи Зерова, Максима Рильського, Дмитра Павличка. Цікаві зразки використання цієї форми можна надибати у творах Михайла Драй-Хмари, Павла Филиповича, Миколи Бажана, Олега Зуєвського, Богдана Ігоря Антонича, Євгена Маланюка, Богдана Кравціва, Миколи Вінграновського, Ярослава Дорошенка... Цей перелік, звісно, можна продовжити, бо, слава Богу, цікавих сонетярів у нас вистачає.

Мовимо про те, що Любомир Михайлів мав із кого брати приклад, коли теж спробував сонетами виповісти те, що найбільше хвилює. «Я теж не раз в сонеті дна шукав, а він мене, немов гірська ріка, підхоплював і ніс у далеч невідому». Зумисне загострюю увагу на цих рядках, бо вони, на мою думку, так багато говорять про авторові творчі координати й орієнтацію на ліпші зразки доробку попередників. Це з одного боку. Але, очевидно, є і другий бік медалі. Маю на увазі постійність творчих шукань. Не випадково це кажу. Адже «За день до весни» – друга книжка сонетів уродженця Прикарпаття, видана ним за короткий відрізок часу, якою він підсилює реґістри звучання попередньої.

Чи є вони в цій книжці? Гадаю, що так. Наведу кілька цитат: «Дерев також, як і людей, болить», «На кроснах буків хмари рядна тчуть», «Вирізьблює листки на гілках день»... Хто і що не казав би, а подібні вдатності переконливо свідчать, що автор знаходить свою струмину у вираженні теми. Сонетяр і не приховує це. Поряд із творами на філософську і громадянську тематики маємо пейзажні та інтимні сонети. Та і формалістичність вираження думки зацікавлює.

Скажу, зокрема, про громадянську і філософську лірику, не розділяючи їх, бо автор теж не ставить водорозділи між ними. Наприклад: «Ідем під небо канівське високе, свої тісні змикаючи ряди», «Вчусь говорити і мовчати, але не жити навпаки».

Окремо хочу сказати про сонети з циклу «Багнет сатири». Спочатку подумалось, що автор насмілився поєднати те, що не поєднується. Та вчитавшись у твори, дозволив собі провести одну паралель. В історії української літератури вже маємо «Тюремні сонети» Івана Франка та Івана Світличного. Майже два десятиліття тому оприлюднив свої «Кримінальні сонети» Юрій Андрухович. І що? Після їхньої появи теж чулися голоси несприйняття. Але поступово вони затихли. Чи не тому, що літературознавці та літературні критики почали душами заглиблюватися у тексти?

Вищесказане стосується розділу «У течії сонета», який відкриває книжку. Інший розділ – «Вінки сонетів та цикли». Продовжу свої роздуми про вінок сонетів «Осіннє багаття», врахувавши, що саме він починає розділ. По-перше, пишучи якось про сонети автора, письменник Василь Олійник мав рацію, коли говорив, що вони наснажені енерґетикою минувшини й сучасності: «Тепер ідем до втрачених багать, там, де дерева, як смиренна рать, ні перед ким коліна не схиляють». По-друге, поява цього вінка сонетів у новій книжці дозволила порозмірковувати ще над одним нюансом. Буває, що декотрі поети вже не повертаються до оприлюднених творів, вважаючи їх пройденим етапом. А інші – вдосконалюють написане, вважаючи це своїм обов'язком. І усвідомлюють, що навіть найменше редаґування спроможне істотно поліпшити текст. До других належить і Любомир Михайлів. Наприклад, у першому вірші цього вінка сонетів автор замість першопочаткового слова «марево» вжив «тінява», рідко вживаність якого ошляхетнило текст.

Окремо хочеться сказати про цикл «Зустрічі», присвячений пам'яті поета-сонетяра Ярослава Дорошенка з Івано-Франківська. «Він іде навпрошки в наші думи і долі». Звичайна фраза. Але чи не можна тут водночас балакати про творчу спадкоємність поколінь? «Бо поезія, наче окрема планета, яка має і землю свою, й своє небо». Додам до цього, що Івано-Франківська міська рада свого часу заснувала премію імені Ярослава Дорошенка, лауреатами якої вже стали Василь Рябий з Коломиї, Іван Павліха з Калуша, Олександр Гордон зі Львова, Олекса Різників з Одеси та інші...

Зверну увагу ще на таке. Розділ завершує цикл «Сонети минулого року». Мене привабив уже перший рядок: «У рукавичці білій снігу...». Цікавинки знаходимо й пізніше: «Курчатка розвеснілих стріх вапно зими взялись клювати», «Берізки вітерець гортав, немов зелені книги літа»... Пейзажна лірика, скажете. І матимете рацію. Але мені особисто здається, що пейзажність не зачарувала б, якби не було поєднання з громадянським голосом та філософічністю: «А я пригадую, як мати раділа березню завжди», «Прийшла пора давати звіт: змінились люди й цілий світ». Чомусь подумалось, а чи не є оте поєднання шляхом, яким має йти сонетна форма до читача, наповнивши тексти поетичними відкриттями на зразок: «неба древній патерик», «фрески думок», «підкови потоків» тощо. Така образність не тільки причаровуватиме читача, але й спонукатиме автора до наполегливих пошуків нових образних скарбів.

Свої роздуми хочу завершити висновком, що вона відбулася і впевнено йде до читача, простеляючи собі сонетну дорогу у нові часи.

Ігор ФАРИНА, *член НСПУ, м. Шумськ на Тернопільщині*

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

МАЛЬОВНИЧІ КАРПАТИ: ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО УЛЮБЛЕНІ ГОРИ

Найбільш високогірний населений пункт – село Випчина Чернівецької області розташований на висоті 1100 м над рівнем моря.

Найбільш високогірне місто – Рахів. Середня його висота становить 820 м над рівнем моря. Цьому місту належить ще один рекорд – **найбільший перепад висоти між вулицями** – 600 м: від найнижчої (400 м) до найвищої 1000 м.

Найглибша лікарня – в селі Солотвин Закарпатської області, де понад 200 років видобувають сіль вищої категорії. У 1968 р. курортологи вирішили використовувати мікроклімат солотвинських копалень для лікування хворих бронхіальною астмою. Тут була відкрита алергологічна лікарня на 250 ліжок. Підземні палати, насичені високодисперсним аерозолем кухонної солі, розташовані на глибині 206 і 282 м від поверхні землі у товщі соляного пласта. Тривалість одного сеансу, на який хворі опускаються за допомогою ліфта, становить приблизно дві години протягом 30 днів. Створити на поверхні землі такі умови, як у цій лікарні, неможливо: тут завжди стала температура (+23 градусів) і вологість повітря (до 40 відсотків), висока насиченість атмосфери кухонною сіллю (10 мг на 1 см кубічний), абсолютна тиша, цілком неалергічне середовище, а кількість мікроорганізмів у повітрі в п'ять разів менше, ніж у найстерильнішій операційній.

Першою геологічною картою в Україні була геологічна карта Карпат, складена С. Сташицем у 1809 р.

Найзначніша палеонтологічна знахідка на території Карпат – місцезнаходження викопної фауни в селищі Старуня (Івано-Франківської обл.), яка стала відомою на весь світ. У 1907 р. тут випадково знайшли останки тварин кінця льодовикового періоду. У потоці Лукавець Великий в озокеритній шахті на глибині 12,5 м було знайдено мамонта, а трохи глибше – волохатий носоріг, гігантський олень, різні копалини, птахів і земноводних. Очевидно, сіль, озокерит, розчин нафти та безкиснева умови багна сприяли консервації тварин. Радіобіологічним способом було встановлено, що носоріг пролежав тут 23 255 ± 775 років.

Найбільш високогірна конструкція була встановлена в 1996 році на г. Говерла, на якій розміщено державні символи – жовто-синій прапор і тризуб.

Найвисокогірніша споруда – на вершині гори Піп Іван. Тут знаходиться кам'яна коробка, що була метеорологоастрономічною обсерваторією. Урочисте відкриття відбулося влітку 1938 р. Головним астрономічним інструментом був астрограф з діаметром об'єктива 33 см. Під час Другої світової війни цей будинок, відомий як «Білий слон», занепав і потребує відновлення.

(Далі буде)

ВАРТО ЗНАТИ

СЛОВНИК ГАЛИЦЬКОГО ДІАЛЕКТУ

(Продовження. Поч. у №№ 27–30)

ПублІка – шльондра
Пуделко – коробочка
Пулярус (полярес) – гаманець
Пуцувати – чистити
Пуцька – прутень, статевий член
Рандка (рантка) – побачення, зустріч
Ревізія – обшук
Рейвах – розгардіяш, бардак
Ресторація – ресторан
Ринва – стічна труба
Ровер – велосипед
Ружа – троянда
Румегати – жувати, пережовувати
Рура – труба
Склеп – магазин
Слічний (шлічний) – гарний, симпатичний
Смарувати – змащувати
Сподні – штани
Статечний – пристойний
Стирка – повія, ганчірка
Стрийко або Стрий – татів брат
Стрих – горище
Табака – піхва
Трафунок – випадок
Файка – люлька
Файно – добре
Фармація – аптека

(Далі буде)